Poštnina plačana v gotovini.
Leto LXXIV., št. 176

Ljubljana, sobota 2. avgusta 1941-XIX

Cena 40 cent.

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO: LJUBLJANA, KNAFLJEVA ULICA ŠT. 5. — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26. — Izhaja vsak dan opoldne. Mesečna naročnina 6.— L, Za inozemstvo 10 L.

IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kraljevine Italije in inozemstva ima UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO.

Boji na vzhodni fronti potekajo nespremenjeno ugodno

Sovjetski protinapadi se še neprestano nadaljujejo, vendar pa se razbijajo na nemških načrtnih operacijah — Izid teh borb bo prinesel važne odločitve

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 1. avg, Vrhovno vojno poveljništvo je objavilo danes naslednje poročilo:

Boji na vzhodni fronti potekajo nespremenjeno ugodno.

Bojna letala so zadnjo noč bombardirala vojaške naprave v Moskvi.

Stockholm, 2. avg. d. Položaj na vzhodni fronti je še vedno v znaku silovitih napadov in protinapadov, ki pa doslej kljub temu, da so bile vržene v boj na obeh straneh znatne rezerve, niso prinesli še nikake pomembnejše odločitve. Borbe so izredno hude in izčrpavajoče, ker se oba nasprotnika poslužujeta vseh sredstev modernega vojskovanja, da bi zadala drug drugemu čim hujši udarec in povzročila čim večje izgube.

Zadnje dni stopajo v akcijo tudi padalci, ki se spuščajo v zaledju nasprotnika z namenom, da rušijo prometne naprave in tako otežkočajo gibanje nasprotnika. Gverilska vojna v zaledju zavzema zaradi tega vedno večji obseg. Zlasti sovjeti se poslužujejo taktike četovanja v zaledju nasprotnika in puščajo povsod, kjer so prisiljeni k umiku, večje oddelke rednih čet, ki se skrivajo po gozdovih, močvirjih in drugem težko dostopnem ozemlju, od koder nato napadajo prodirajoče nemške kolone in oskrbovalne oddelke.

Ta način bojevanja zahteva neprestano čuječnost in borbeno pripravljenost nemških čet in spopade daleč za prvimi črtami in ima za posledico, da prav za prav ni nikjer strnjene fronte, marveč se vodijo borbe v globini sto in še več kilometrov za prvimi bojnimi črtami.

Ofenzivni sunki, ki se jih poslužuje sovjetsko vrhovno poveljstvo, da bi zaustavilo prodiranje nemških in zavezniških čet, se nadaljujejo na vseh glavnih odsekih. Doslej pa se Sovjetom nikjer ni posrečil kak pomembnejši prodor in se položaj v bistvu ni nikjer spremenil. Položaj je zaradi tega zadnje dni v gotovem pogledu stabilen, vendar pa je pričakovati, da bodo sedanje borbe v kratkem privedle do važnih odločitev.

Boji v Estoniji

Berlin, 2. avg. s. V Estoniji so bile sovjetske sile še nadalje potisnjene proti severu. Vsi poizkusi sovjetskih čet, da bi zaustavili nemško napredovanje s silnimi protinapadi, so se izjalovili. Tudi obsežna uporaba letalske sile, s katero je skušal sovražnik podpirati operacije pehote, ni hasnila. Sovražnik je imel na tem sektorju velikanske izgube.

Severni odsek

Berlin, 2. avgusta. s. DNB poroča, da so nemški oddelki 31. julija napadli poljske utrdbe boljševikov v severnem sektorju vzhodne fronte. V hudih spopadih so nemški oddelki strli sovražnikov odpor in prisilili sovjetske čete k umiku. Boljševiki so napadli most, katerega so zgradili Nemci. Nemški vojaki pa so odbili močne sovražne oddelke in jim zadali zelo hude izgube. Uničenih je bilo tudi 13 težkih sovjetskih tankov.

Madžari napredujejo še vedno po načrtu

Budimpešta, 2. avgusta. s. Brzojavna madžarska agencija poroča, da madžarske čete še vedno napredujejo po načrtu in so zasedle nadaljnje kraje. V nekem posebno srditem spopadu je oddelek madžarskih čet zadal sovražniku hude izgube. Obležalo je 500 sovjetskh vojakov. Ujetih je bilo 2.500. Madžarske izgube so neznatne. Madžarski bombniki so v nizkem poletu napadli umikajoče se sovražne oklopne oddelke in jih z bombami uničili. Sovjetske letalske sile skušajo ščititi umik rdečih čet preko Dnjepra.

Dolnji Dnjester prekoračen

Bukarešta, 2. avgusta. V teku zmagovitih operacij na južnem sektorju fronte so nemške in rumunske čete prekoračile reko Dnjester v spodnjem delu. Sovjetske sile so bile prepodene 31. julija iz utrjenih položajev. Na raznih točkah tega sektorja je bil sovražni odpor zlomljen po srditih borbah, ki so se zaključile z umikom sovražnika. Boljševiki so imeli pri tem hude izgube na južnem sektorju fronte, kjer so čete neprestano zasledovale umikajoče se sovjetske sile. Izjalovili so se poizkusi sovražnika, da bi rešil v zaledje s pomočjo železniških transportov nekatere ogrožene oddelke. Nemško topništvo je obstreljevalo sovražne vlake, ki so bili natrpani z vojaki in jih je prisililo, da so se ustavili. Boljševiki so morali izstopiti in iti znova v boj. Po več srditih napadih so bile sovjetske sile popolnoma uničene.

Važna vloga železniških čet

Berlin, 2. avgusta. s. Nemške železniške čete so opravile v zadnjih tednih vojne na vzhodu izredno delo. Popravile so številne železniške proge, ki so jih sovjeti uničili in večino prog so preuredili na nemško tirno širino. V mnogih primerih so bila ta dela opravljena pod ognjem sovjetskega topništva in včasih tudi sovjetske pehote. Oddelki železniških čet so sledili prvim napredujočim četam pehote in oklopnih divizij ter so pregledovali stanje železniških prog in preprečevali njih morebitno uničenje. Med napredovanjem nemških čet v Estonski zapadno od Pejpuškega jezera je nekemu železniškemu oddelku uspelo napraviti nov oklopni vlak iz ostankov nekega oklopnega sovjetskega vlaka, ki so ga razrušila nemška letala in iz drugih železniških voz. S tem vlakom so nemški železničarji lahko napredovali globlje v sovjetske črte. V krvavi bitki se je nemškim železničarjem tudi posrečilo razpršiti boljševiško posadko na nekem mostu in preprečiti uničenje mostu.

SSSR je bila vedno proti reviziji mirovnih pogodb

Budimpešta, 2. avg. s. List »Post« piše, da sta sovjetska zveza, proti kateri se bore vsi zdravi narodi Evrope, in demoplutokratična Anglija, ki je danes zaveznik sovjetov, vedno otežkočali revizionistično politiko Madžarske. Boljševiški načrt glede Madžarske je bil vedno izzvati notranjo revolucijo, da bi Madžarska postala vazalna država. Na tajni seji Kominterne, piše list, je Stalin sam izjavil, da je v interesu Sovjetske zveze, da se prepreči revizija mirovnih pogodb. List zaključuje, da je končno po zaslugi Italije in Nemčije prišla ura za obračun s Sovjetsko Rusijo.

Letalski napadi

Berlin, 2. avg. s. Doznava se, da je tudi predvčerajšnjim nemško letalstvo z uspehom bombardiralo kolone na pohodu, zbirališča čet, postojanke topništva in železniške proge na vzhodni fronti. Cilj nemškega letalstva so bili predvsem važni vojaški in industrijski objekti vzhodno od Leningrada.

Berlin, 2. avg. s. Nemško letalstvo je uničilo pri ponovnih napadih na vzhodni fronti dne 31, julija 40 oklopnih avtomobilov, 274 vojaških motornih vozil, 2 oklopna vlaka, 2 vlaka z municijo, en tovorni vlak, 3 lokomotive, 3 protiletalske baterije in 3 protiletalske topove. Razen tega so bili vzdolž vse fronte poškodovani številni vojaški objekti.

Helsinki, 2. avg. s. Sovjetsko letalstvo je bombardiralo Raumo v Botniškem zalivu, ne da bi zadelo kakšen objekt. Protiletalska obramba, ki je takoj intervenirala, je sovjetska letala hitro pognala v beg.

Sedanje operacije so samo priprava za nove velike zmage

Nemški tisk o razvoju na vzhodni fronti — Dosedaj doseženo zmago je treba upoštevati z največjo resnostjo

Berlin, 2. avg. s. Nemški tisk intenzivno razpravlja o položaju na vzhodni fronti in o načrtnem nadaljevanju operacij, zlasti pa o neumorni akciji letalskih sil. Mnogo komentarjev je posvečenih tudi dokumentom, ki so jih nemške vojaške oblasti našle na sedežih posameznih ruskih poveljstev in ki pričajo o ofenzivnih načrtih sovjetske Rusije proti Evropi.

»Börsen Zeitung« polemizira s severnoameriškim tiskom in radijem, ki govoričijo o »zadrževalnih spopadih« in »nemških porazih«. List pripominja, da so ameriški poročevalci ali slabo poučeni, ali pa ničesar ne razumejo o vojni na evropskem vzhodu. Resnica je, da velikanske borbe, ki je sedaj v teku, ni presojati lahkomiselno, da pa se operacije razvijajo sistematično, da so nemške in zavezniške oborožene sile prodrle globoko v sovjetsko ozemlje in da so doslej dosežene zmage že tako velike, da jih je treba z največjo resnostjo upoštevati. Sedanje operacije pa pomenijo pripravo za nove take zmage, ki bodo pomenile popolno izčrpanje nasprotnika, pa tudi vseh iluzij, ki si jih lahko ustvarja angleško-ameriška propaganda.

»Börsen Zeitung« je objavila tudi članek generala letalske eskadre Quadea o deležu nemškega letalstva pri dosedanjih operacijah na vzhodu. Kakor na zapadu in na jugu, je razvilo nemško letalstvo tudi na vzhodu ogromno delovanje. General Quade v uvodu popisuje največje stvarne uspehe, dosežene na vzhodni fronti, nato pa ugotavlja, da je angleška letalska razbremenilna ofenziva propadla spričo občudovanja vredne nemške obrambe. General nato opisuje izredne sposobnosti nemških pilotov, ki se spuščajo v drzne napade in iz najnižje višine napadajo sovražne objekte, med tem ko ostajajo angleški piloti visoko nad napadenimi kraji, čestokrat celo 8 do 10 tisoč metrov, pri čemer so prisiljeni odvreči svoje bombe na slepo srečo. Zaradi tega angleški letalski napadi v ničemer niso uspešni, med tem ko Nemci resnično vedno znova rušijo nasprotnikovo odpornost.

Tolažba z rusko protiofenzivo

Iniciativa na vzhodni fronti je še vedno in bo ostala v nemških rokah

Berlin, 2. avg. d. Angleška propaganda se zadnje dni mnogo bavi z rusko protiofenzivo in si prizadeva prikazati svetu, da se je položaj na vzhodni fronti spremenil v škodo Nemčije. V merodajnih nemških krogih sprejemajo te vesti s posmehom in ugotavljajo, da sovjetom doslej s svojimi protinapadi nikjer ni uspelo odbiti načrtnih nemških napadov, ki se sistematično nadaljujejo. Sovjetska taktika je imela doslej samo za posledico, da je bilo obkoljenih še več sovjetskih oddelkov, ki so obsojeni na načrtno in postopno uničenje. V tako zvanih »žepih« obkoljene sovjetske čete nudijo sicer srdit odpor in si prizadevajo, da bi razbile obkoljevalni obroč, vendar pa jim to ne uspeva. Sovjetska taktika, ki posnema bojno taktiko iz leta 1812, se ni obnesla in je iniciativa na vsej vzhodni fronti slej ko prej še vedno v nemških rokah. Propaganda z rusko protiofenzivo predstavlja le slabo tolažbo za nestrpno angleško javnost.

Pesimizem v Londonu

Rim, 2. avgusta s. Z nekim člankom je »Times« kakor z mrzlim tušem zmanjšal optimizem angleškega naroda glede rdečih. »Times« pripravlja polagoma angleški narod na vesti o zlomu Sovjetov, da ne bi bil nepripravljen in ne bi zaradi tega prehudo živčno trpel. »Times« obvešča svoje čitatelje, da nemška vojska ne dopušča niti minute miru sovjetski armadi in da nemška vojska še vedno uporablja svoje sisteme bliskovite vojne. Nihče ne more vedeti, kako bo v bodoče in boljševiki se nahajajo v resnih težkočah. List tudi priznava, da sovjetske zaloge nikakor niso neizčrpljive.

Strateške napovedi

Monakovo, 2. avgusta. s. V pričakovanju rezultatov bitke okoli Smolenska se bavijo listi s strateškimi napovedmi, ki bodo posledica velike nemške zmage, katera se ustvarja sedaj. Listi komentirajo obenem pomanjkanje sleherne angleške pomoči zaveznikov Rusom. Po drami pri Bjalystoku in Minsku, pišejo »Münchener Neueste Nachrichten«, se pripravlja še večja drama pri Smolensku, kjer je glavni del številnih ruskih armad obsojen na uničenje. Res je, da pošilja maršal Timošenko še vedno vse razpoložljive sile v ta sektor, res pa je tudi, da so se vsi ti napadi izjalovili z velikanskimi izgubami za sovražnika in da je bil preprečen sleherni poizkus obkoljenih čet, da bi se osvobodile iz nemških klešč. Scene popolnega poraza se torej neizprosno zgrinjajo na obkoljene armade, ki ne morejo več uteči svoji usodi. Dejstvo, da je pehota v celoti dosegla pas Smolenska, dovoljuje brzim oklopnim oddelkom, da prodrejo še bolj proti vzhodu in začnejo tako nove velike strateške operacije obkoljevanja.

Angleška pomoč Rusiji v praksi

Rim, 2. avgusta. s. Tudi severoameriški tisk priznava zdaj polom tako zvane letalske ofenzive Angležev proti Nemčiji, s katero naj bi bilo pomagano Rusiji. »New York Post« piše n. pr., da niso Angleži dosegli nobenega znatnega uspeha nikjer v Evropi s svojim letalstvom. Jasno je, ugotavlja list, da Anglija kljub svoji tako zvani ofenzivi ni poslala z zapadne fronte prav nobene edinice na vzhodno fronto.

Zapadna fronta

Berlin, 2. avg. d. O operacijah na zapadu poroča nemško vrhovno poveljstvo:

Na morju okrog Anglije je letalstvo potopilo 3000 tonski tovorni parnik in poškodovalo dve večji ladji. Bojna letala so preteklo noč z dobrim učinkom bombardirala pristaniške naprave ob angleški vzhodni in južni obali ter letališča v južni Angliji. Colni za iskanje min so sestrelili v Kanalu 4 angleška lovska letala.

Berlin, 2. avg. d. V pretekli noči so nemška letala znova bombardirala južno in vzhodno angleško obalo. Napadi so bili usmerjeni na pristanišča in vojno-gospodarske naprave. Ob angleški obali je bil potopljen 3000-tonski tovorni parnik, neki drugi tovorni parnik pa je bil hudo poškodovan.

Novi uspehi v Sredozemlju

Bombe na La Valeto — Eno sovražno letalo sestreljeno Ena podmornica potopljena

Glavni stan Oboroženih Sil je objavil 1. avgusta naslednje 423. vojno poročilo:

V pretekli noči so naša letala bombardirala pomorsko oporišče Valeto na Malti.

V severni Afriki delovanje topništva na odseku pri Tobruku. Nemška letala so s težkimi bombami bombardirala pristaniške naprave trdnjave in povzročila požare.

Sovražna letala so napadla Bengazi. Med civilnim prebivalstvom je bila ena žrtev.

V vzhodni Afriki so bile naše čete na prelazu Kulquabertu v gondarski pokrajini intenzivno na delu proti sovražnim oddelkom, ki so jim bile prizadejane izgube. Na področju pri Uolkefitu delovanje topništva in patrol.

Osamljena angleška letala so se 31. popoldne pojavila nad nekaterimi kraji na Siciliji. V Palermu je naša protiletalska obramba uspešno reagirala in prisilila sovražno letalo, da je odvrglo svoje bombe v morju. V Messini sta dve bombi iz velike višine treščili v center mesta. En civilist je bil ubit, nekaj ljudi je bilo ranjenih in nekaj poslopij je bilo neznatno poškodovanih.

Na Sredozemskem morju so sovražna letala skušala napasti neki naš konvoj. Zaščitni lovci so jih razpršili. Neki naš rušilec je sestrelil eno letalo.

Pri vdoru v luko na Malti, ki je potekel tako uspešno, smo izgubili 8 mož, 19 ljudi pogrešamo.

Naša strmoglavska letala so na Sredozemskem morju potopila sovražno podmornico.

Berlin, 2. avg. d. O operacijah na Bližnjem vzhodu poroča nemško vrhovno poveljstvo:

Vojaške naprave ob Sueškem prekopu so nemška bojna letala napadla tudi v noči na 1. avgusta.

Berlin, 2. avg. s. Topništvo nemškega zbora v Afriki je učinkovito napadlo 29. in 30. julija skladišča in topniške položaje Angležev v Tobruku. Zadet je bil vodni rezervoar. Ena angleška baterija je bila prisiljena prenehati s streljanjem.

Anglija in Finska nekdaj in zdaj

Rim, 2. avgusta. s Politika Anglije do Finske v zadnjih letih je značilen primer ciničnega kameleonstva naroda, ki dela samo po svojih egoističnih interesih, ne upoštevajoč kakršnekoli čustvene, moralne in dostojanstvene činitelje. Ko je Rusija napadla Finsko, je angleška vlada s Churchillom na čelu jokala nad usodo uboge Finske, žrtve velikega boljševiškega nestvora. Pri tem Anglija ni pomagala niti z eno puško in niti z enim vojakom, kajti v Kareliji ni bilo rudnikov, ki bi zanimali angleško financo. Ko se je nekaj mesecev nato znašla Finska na znani železni poti Švedske, tedaj je Anglija čutila nenadoma veliko potrebo organizirati proti boljševizmu angleški ekspedicijski zbor, ki naj bi šel na pomoč preko norveške obale in preko švedskih železnih rudnikov. Angleški zbor bi se seveda bolj zanimal za švedske rudnike, kakor za boje proti Rusom.

Danes pošilja isti Churchill v sporazumu z zavezniškim boljševiškim generalnim štabom 40 pomorskih angleških letal za bombardiranje odprtega finskega mesta Linanhari, druge eskadrilje pa je poslal za bombardiranje odprtega mesta Petsama. Finski primer kaže nizkotni utilitaristični duh in trgovski cinizem v politiki naroda, ki vidi vse najsvetejše pravice drugih samo skozi prizmo svojih lastnih interesov. Anglija nima zaman na svojem grbu nesramni moto »Bog in moja pravica«. In da bi preprečil nasprotja pri razlaganju angleške samovolje, je Churchill naložil canterburyskemu nadškofu, naj izdela anglikanskega boga, ki bo stalno v sporazumu s Foreign Officem in Downing Streetom.

Zbližanje Siama z Japonsko

Tokio, 2. avg. s. Agencija Domej poroča, da je siamska vlada na izredni seji proučila razne probleme glede na položaj na Daljnem vzhodu. Po obvestilih, ki jih je agencija dobila iz Bangkoka, so v političnih krogih mnenja, da je priznanje Mandžukua s strani Siama važen korak naprej na poti k tesnejšemu sodelovanju držav azijskega Vzhoda. V Bangkoku so prepričani, da se bodo kmalu ustalili tudi odnosi med francosko Indokino in kitajsko vlado v Nankingu.

Odpor v ameriški javnosti

Washington, 2. avg. s. V debati v senatu glede predloga vlade o podaljšanju vojaškega roka je več zastopnikov izolacionistov obsodilo politiko intervencionistov in njihovih pomagačev. Senator Weller je napadel tudi predstavnike kinematografske industrije v Hollywoodu, ki služijo že nekaj časa samo ameriški vojni propagandi. Nekateri listi močno kritizirajo potovanje Rooseveltovega agenta Hopkinsa v Moskvo. Listi pravijo med drugim, da je to potovanje nadaljnji korak k totalni intervenciji Amerike v vojni. Ameriški narod obsoja tako dejanje, ki lahko zaplete Zedinjene države v vojno. Ameriški narod se noče družiti z morilci in razbojniki ter antikristi iz Moskve.

Prepoved izvoza bencina iz Amerike na Japonsko

Washington, 2. avgusta. d. Predsednik Roosevelt je izdal odlok, s katerim prepoveduje vsak izvoz bencina in mazilnega olja iz Amerike v države izven zapadne poloble. Izvzeta je samo Anglija in oni nezasedeni deli držav ki so se uprle napadu. V merodajnih ameriških krogih odkrito priznavajo, da je ta ukrep naperjen v prvi vrsti proti Japonski, ki je doslej krila skoro vse svoje potrebe na bencinu in olju v Ameriki.

Knox prekinil potovanje na Aljasko

New York, 2. avg. d. Snočnji listi poročajo iz Washingtona, da je v reprezentančni zbornici poslanec Magnuson včeraj izjavil, da je moral mornariški minister Knox na službeni pritisk prekiniti svoje inspekcijsko potovanje na Aljasko.

Upor angleške posadke v Novi Škotski

New York, 2. avg. d. Kakor poročajo iz mesta Truro v Novi Škotski, je prišlo v vojaškem taboru v bližini tega mesta do upora 5000 vojakov. Intervenirati je morala vojaška policija. Uporniki so deloma razdejali neko zgradbo v vojaškem taborišču. Do upora je prišlo zaradi tega, ker je bil neki vojak v taborišču z revolverjem obstreljen.

Obnovite naročnino!

Velesejmski lepaki

Ljubljana, 2. avgusta.

Včeraj smo poročali, kako je izbirala žirija na našem velesejmu med 44 poslanimi osnutki za najboljši lepak. Naloga žirije je bila letos še posebno težka, ker je bila udeležba tako lepa in ker je bilo vposlanih več v resnici učinkovitih osnutkov. Gotovo se bo vse občinstvo lahko samo prepričalo na razstavi nagrajenih osnutkov, kako težko je bilo izbrati med najboljšimi najboljše.

Nagrajeni osnutki združujejo skladno obliko z idejo. Pri nas se še vedno premalo zavedamo, da je izdelava učinkovitih lepakov umetnost zase. Zato tudi včasih vidimo lepake, s slikami, ki bi bile morda dobre kot slikarski izdelek, ne pa tudi kot grafično učinkovit lepak. Žirija se je dobro zavedala, da je treba razlikovati med lepakom in slikarskimi umotvori, s tem pa ni rečeno, da je izbirala pretirano kričeče osnutke. Barve izbranih osnutkov so skladne. Nekateri lepaki izdajajo tudi slikarsko žilico avtorjev, n. pr. posebno originalno delo je lepak »Francesco Robbac«, nagrajen kot četrti. Izvrsten bi bil, če bi vabil na ljubljansko turistično razstavo.

O osnutku, ki mu je bila prisojena prva nagrada, ni treba še posebej naštevati odlik. Prikazuje nam vse, kar lahko simbolično označi značaj letošnje velesejmske prireditve, ki bo pokazala gospodarske značilnosti Ljubljanske pokrajine, njeno novo usodo in pogled v prihodnost. Arh. J. Trpin, ki je prejel prvo nagrado, se je že večkrat odlikoval z dobrimi grafičnimi deli. Posebno pozornost zasluži osnutek, ki je bil nagrajen kot drugi. Izdelal ga je Rudolf Gorjup. Slika prikazuje klasje s trobojnico v ospredju, v ozadju pa Ljubljano. Barve so posebno srečno kombinirane in zabrisana je vsa kričavost, kakršno imajo navadno mnogi slabi lepaki. Le no imajo navadno mnogi slabi lepaki. Zelo originalen je osnutek, nagrajen s tretjo nagrado, pod imenom »Klasje«. Izdelal ga je I. Štrekelj. Slika prikazuje samo klasje, a tako učinkovito, da vprav slišiš iz nje pesem o kruhu naše pokrajine.

Prekinitev sovražnosti med Perujem in Ekvadorjem

Buenos Aires, 2. avgusta. d. Argentinski poslanik pri perujski vladi v Limi je svojo vlado brzojavno obvestil, da so se včeraj ob 18. lokalnega časa ustavile sovražnosti med republikama Peru in Ekvador.

Milo iz listov indijskega figovnika

Italijanski listi poročajo, da je odkril Antonio Perricelli iz Catanie kemičen proces, po katerem se da izdelovati milo iz listov indijskega figovnika. Izdelovanje za poskušnjo se je zelo dobro obneslo. Če bo dosežen enak uspeh tudi pri izdelovanju večjih količin mila, se obeta vsej Siciliji, Kalabriji in Sardiniji velika gospodarska korist, saj raste tam mnogo figovnikov, in bodo lahko tam izdelovali mnogo mila, za katerega sedaj po svetu vedno bolj primanjkuje sirovin.

Kaj ve najstarejši Barjan v Črni vasi

Kako se je razvilo sadjarstvo na Barju — Barjanska zemlja izredno prija jesenu

Ljubljana, 2. avgusta.

Nekajkrat se je že izkazalo, da so preprosti kmetje vedeli že zdavnaj, kar se je znanstvenikom posrečilo odkriti šele v novejšem času po napornem raziskovanju. Kljub temu pa starega kmečkega znanja, pridobljenega pri delu številnih rodov na zemlji, še vedno ne znamo dovolj upoštevati in mnogi gledajo na kmeta omalovažujoče. Koliko dragocenih kmečkih izkušenj bi lahko uporabili pri organiziranem pospeševanju kmetijstva! Toda treba bi bilo zbrati vse to, kar vedo kmetje. Zlasti bi ne smeli zamuditi prilike, da bi se seznanili z izkušnjami starejših ljudi, preden izumro.

ČUDOVITA JE BARJANSKA ZEMLJA

Barjanska zemlja je nekaj posebnega; še vedno ni dovolj preizkušena, kaj bi nam vse lahko dajala, še vedno niso dovolj natanko raziskane vse njene posebne lastnosti. Zato se nam zde še tem dragocenejše izkušnje starejših ljudi, ki so to zemljo obdelovali več desetletij. Če delamo načrte o prihodnjosti Barja, ne smemo pri tem nikakor prezreti izkušenj Barjanov. Upoštevati je sicer treba konservativnost kmeta, njegovo nezaupljivost do vsake novosti, da kmet vsaj v začetku odklanja, česar še ne pozna; tudi Barjan je kmet in se nerad oprijemlje novosti. Vendar je treba upoštevati njegove pomisleke in jih kaže v posameznih primerih proučiti, če niso morda utemeljeni. Zato se je reporter obrnil na najstarejšega Barjana v Črni vasi, 84letnega moža, Jevca, ki ima še posebne izkušnje kot delavec na preizkuševališču Društva za obdelovanje Barja.

ČRNA VAS OKROG STO LET STARA

Črna vas je sorazmerno mlada naselbina. Po ugotovitvah univ. prof. Antona Melika, ki je sam Črnovaščan, se je Črna vas razvila iz naselbine Volar. Ko so bila končana glavna regulacijska dela ter je Barje dobilo prekope in ceste v prvi tretjini prejšnjega stoletja, je bila l. 1830 ustanovljena naselbina Volar, ki je jedro zgornjega dela Ižanske ceste in Črne vasi. Reči torej smemo, da je Črna vas stara okrog sto let. Po ljudski razlagi je dobila naselbina svoje ime po črni, barjanski zemlji, kar najbrž drži. Kakor nam pripoveduje Črnovaščan Jevc, ki zdaj živi v soseščini posestva svoje rojstne hiše, ob spodnjem delu dolge ceste, je bila hiša njegovega očeta prva v sedanji Črni vasi. Naselbina je v začetku spadala pod Trnovo, tako da je imela tudi trnovske hišne številke.

PRVE HIŠE LESENE

Zdaj si ne moremo več ustvariti prave slike, kakšna je bila Črna vas v začetku. Vemo pa, da so bile prve hiše povsem drugačne. Zdaj so vse hiše, razen ene, Melikove, v Črni vasi zidane. Vendar je treba, žal, reči, da novejše, zidane hiše, niso vzorne in bi bile lesene najbrž boljše. Premalo so izolirane proti vlagi in po večini nimajo dovolj dobrih temeljev ter se zaradi tega sesedajo in vse so več ali manj vlažne. Zidovje se napije vode posebno ob daljšem deževju. Zato so hiše jeseni in pozimi še bolj vlažne kakor poleti. Vendar žive na Barju tudi stari ljudje, kar je najboljši primer stari Jevc. Kljub visoki starosti še hodi zravnan, ima še dober spomin in govori razsodno bistrega duha. Njegov zdrav rod izvira iz Polhograjske doline. Njegovi predniki so umirali vsi v visoki starosti in smrt jih je presenetila, ne da bi jih prej opozorila na njo bolezen. »Mi se selimo z zemlje naravnost v nebesa!« je dejal Jevc. »Zakaj bi človeka mučila še bolezen, saj je dovolj trpljenja vse življenje.« In pripovedoval je, da je preživel skora pol življenja v barjanskih jarkih, ki jih je treba neprestano popravljati, trebiti, in ki so jih Barjani izkopali nešteto zlasti v prejšnjem stoletju.

»VSEENO MINE«

Reporter je postal posebno pozoren, ko je Jevc začel pripovedovati, da rodovitna, črna zemlja »mineva«. Plast črne zemlje, ki je nastala iz razpadajoče rupe (šote), je čedalje tanjša. Ko so orali prve ledine v prejšnjem stoletju, je bila črna zemlja mnogo debelejša. »Zgnije in mine«, je dejal Jevc. Morda jo izrabijo rastline? »Da, a tudi sama mine«. — Najbrž se skriva tudi v tem skrivnost, ki jo dobro ne poznamo? Ali se morda barjanska zemlja na zraku v posebnem kemičnem procesu spreminja v druge snovi? Toda najbolj verjetno je, da se zgornje plasti, odkar se je znižala talna voda, sesedaajo in krčijo. Kako bi bilo, če bi ne rezali šote? je vprašal reporter. »Vseeno mine«, je odgovoril Jevc. »Ko smo še rezali šoto za prodajo, sem si prihranil kos zemljišča, da bi rezal šoto za domače potrebe. Pozneje sem pa opazil, da je šota tudi tam minila. Če šota več ne rase, če ni več mahu in drugih rastlin živih, sama mine.«

V ZAHODNEM DELU BARJA »RUPA«

Ali stari Barjani imenujejo šoto res rupa? Ali se še spominjate tega imena? Da, še prav dobro«, je odgovoril Jevc. To sem pa slišal v Notranjih goricah, ko sem tam služil za pastirja. V Črni vasi tega imena nismo poznali, a tam ne pravijo drugače kakor rupa.

PO 20 KRAJCERJEV STOT RUPE

Po čem je bila rupa, ko ste jo še rezali v Črni vasi? — »Takrat smo jo mnogo rezali za prodajo v Ljubljani, potrebovali smo jo pa tudi sami, da smo kurili v kmečkih pečeh. Barjani niso imeli nikdar dovolj sami drv. Spominjam se, da smo rezali šoto, ki jo je kupila ljubljanska sladkorna tovarna 5000 starih stotov. Stari stot je imel 56 kg. Dobro smo morali naložiti velik voz, če smo hoteli spraviti nanj 20 stotov šote. Prodajali smo jo po 20 krajcarjev stot. Pozneje se cena ni spremenila, novi stot, sto kilogramov šote je bil po 36 krajcarjev. Zdaj je šota zelo draga. Režejo jo še na enem kraju ob Ižanski cesti. Letos so dajali tam zemljišče za rezanje šote, kos, ki je meter širok in približno 2 m dolg, po 16 din.

KAKO JE BILO Z DREVESNICO

Po nekem pisanem podatku je bilo l. 1900 ustanovljeno Društvo za obdelovanje Barja. Predsedoval mu je ljubljanski župan Ivan Hribar. Društvo se je posvetilo velikopotezno preizkuševalnemu, praktičnemu delu na terenu. Gojili so več kulturnih rastlin in ustanovili so tudi veliko drevesnico sadnega drevja. Jevc pravi, da so začeli delati že l. 1890. Ne vem, katera letnica drži, vendar je to postranskega pomena. Glavno je, da je bila na Barju velika drevesnica in v nji so gojili do 12.000 dreves, predvsem jablane in hruške. Člani društva, Barjani, so prejemali po 5 dreves brezplačno. Zemljo za drevesnico so rigolali precej globoko. Barjani so nasadili mnogo sadnega drevja, razen tega je društvo nasadilo jablane v dveh dolgih drevoredih vzdolž Ižanske ceste in Črne vasi. Ob cesti v Črni vasi je ostala samo ena jablana. Drevje je zelo dobro uspevalo in ljudje ne morejo pozabiti, kako lepa je bila Črna vas spomladi, ko je drevje cvetelo. Toda jablane niso le lepo cvetele, temveč tudi dobro rodile. Ljudje še vedno obžalujejo, da so jih morali podreti. Da, podrli so jih; jablane so se tako razrasle, da ni bilo mogoče voziti sena po cesti, naloženega visoko in široko na vozovih. Nekaj jablan je pa še ostalo ob Ižanski cesti, a v spodnjem delu so drevesa skoraj povsem uničili otroci, predvsem pastirji iz ižanskih vasi. Drevje je bilo skupna last, zato ni bilo pravega nadzorstva ter so otroci brez strahu lomili veje in »rabutali«. Drevesnica je bila pravi blagoslov za Barje. V Črni vasi se je samo zaradi tega, ker so ljudje dobivali dobro sadno drevje, dobro razvilo sadjarstvo. Kako silno koristna je bila drevesnica, je dovolj očitno še zdaj, čeprav je bila po svetovni vojni, ob prevratu uničena. Ljudi se je tedaj polastila roparska psihoza in oropali ter uničili so tudi drevesnico. V Črni vasi pa še vedno rasto krasne jablane ob številnih hišah. Posebno prija barjanska zemlja jablanam, čeprav so tudi hruške lepe. Toda težko bi našli kjer koli v Sloveniji tako lepe jablane, silno košata in zdrava drevesa, kakor pri nekaterih hišah v Črni vasi. Te jablane tudi dobro rode. Pri Jevčevi hiši imajo okrog 40 let staro jablano, ki rodi skoraj vsako leto. Nekaj vej rodi v enem, druge pa v drugem letu. »Stotine mernikov jabolk je že dala,« je dejal Jevc.

ČUDOVITO NAGLA RAST JESENOV

Pri vsem, kar je Jevc razodel reporterju, je posebno zanimivo, da na Barju izredno dobro uspeva jesen. Znano je, da je jesenov les zelo cenjen, ker je dobro uporabljiv v obrti in industriji — uporabljajo ga predvsem kolarji — zelo koristen je pa zlasti v kmečkem gospodarstvu. Dober je za kurivo in za obdelavo. Jesenov les je še celo bolj cenjen od hrastovega. Zato je velikega pomena, da jesen na Barju zelo dobro uspeva. Morda bi kdo mislil, da na Barju najboljše uspeva drevje, ki mu prija vlaga, n. pr. vrba in jelša, zato je še tem bolj presenetljivo, da rase tam jesen še hitreje od jelše! Ne pripovedujem vam bajk. Da jesen na Barju res zelo hitro rase — na mnogih krajih se je zasejal sam — vam lahko potrde Barjani sami. V Črni vasi je mnogo jesena. Odkar so ljudje spoznali, da jesen dobro uspeva na barjanski zemlji, ga tudi tu in tam zasajajo. Jevc je ugotovil, da je mlad jesen, ki ga je posadil pred leti, zrasel v enem samem letu za dva metra.

Ali ni barjanska zemlja blagoslovljena že zaradi tega, ker nudi tako dobro hrano drevju? Zato smemo gledati z optimizmom v prihodnost Barja. Krasni sadovnjaki lahko nastanejo na veliki ravnini; zemljišča, ki so pa bila slabo uporabljiva tudi za travnike, bi vsaj lahko porabili, da bi na njih zasadili jesene v celih gajih. Toda potrebno bi bilo predvsem, da Barje dobi zopet drevesnico sadnega drevja, a razen tega bi potrebovali še drevesnico za razmnoževanje jesenov. (Prihodnjič se bomo pogovorili še, kako je bilo s sladkorno peso na Barju.)

•

Ta članek bi moral biti priobčen pred včerajšnjim člankom o pridelovanju soje na Barju, pa je bil pomotoma vrstni red zamenjan.

Vedno več blaga na trgu

Dovoz sočivja, zelenjave in sadja je zdaj še živahnejši

Ljubljana, 2. avgusta.

Avgusta se na živilskem trgu navadno začne že jesenska sezona; trga ne zalagajo več le zelenjadarji, temveč tudi kmetje. Vedno več je naprodaj tudi poljskih, ne le vrtnih pridelkov. Avgusta se pa tudi začenja sadna sezona. Večji dovoz blaga vpliva na cene. Na našem zelenjadnem in sadnem trgu so najnižje cene navadno avgusta in septembra.

Tudi letos vladajo podobne razmere na trgu. Zdaj še sicer ni naprodaj mnogo domačega sadja, smemo pa pričakovati, da ga bo prihodnje tedne precej več, čeprav se ne obeta dobra letina — pač zato, ker si pridelovalci obetajo večji izkupiček tudi od sadja in ga bo marsikdo raje prodal kakor porabil sam.

Čeprav davi vreme ni obetalo nič dobrega, je bil trg že ob 7. precej dobro zaseden, mnogo bolj kakor prejšnje tržne dni. To je treba nekoliko pripisovati temu, da so si prodajalci zaradi začetka meseca obetali živahnejšo kupčijo. Vendar doslej na zelenjadni trg še ni bilo takšnega navala kakor včasih prejšnja leta, ko je bilo pogosto premalo prostora, da so morali tržne mize postaviti tudi po cestah. S tem ni rečeno, da na trgu ni na izbiro vseh vrst povrtnine. Pogosto se zgodi, da se prodajalke vračajo domov z neprodanim blagom.

Nekaterim prodajalkam se je zdelo, da je prepogosto, če tržni urad predpisuje maksimalne cene vsak teden, češ da ne morejo tako hitro razprodati blaga, ki so ga nakupile še po starih cenah. Toda pridelovalci povrtnine sami prodajajo nekatere pridelke tudi ceneje od maksimiranih cen. Blaga je pač zdaj že toliko, da vpliva na cene tudi konkurenca med prodajalci.

Gospodinje si žele, da bi se še pocenil krompir. Najdražji, kifeljčar, je zdaj po 1.8 L kg. Domači beli zgodnji in rožnik sta naprodaj po 1.5 do 1.6 L. Krompir gre najbolj v denar, ker je pač eno najvažnejših živil, ki je naprodaj na živilskem trgu. Precej ljudje kupujejo tudi stročji fižol, ki je po 2 do 3 L kg. Še vedno je dovolj graha v stročju in prodajajo ga po 3 L kg. Po solati ni posebnega povpraševanja. Razen letne glavnate solate je zdaj dovolj naprodaj tudi že endivije. Obe vrsti prodajajo po 2 L kg. Zadovoljni smo lahko s kakovostjo pridelkov, ki so naprodaj na našem trgu. V manjših krajih, kjer imajo živilske trge, ni naprodaj nikjer toliko lepe povrtnine in cene tudi niso tako ugodne. Povrtnino, ki jo dovažajo naši zelenjadarji na trg, bi lahko s ponosom razstavili na zelenjadni razstavi. Da privabljajo kupce, zelenjadarji izbirajo za prodajo še posebno lepo blago.

Tudi branjevci so založeni z izvrstnim blagom. Naglasili smo že, da je kakovost sadja letos izvrstna. Seveda je naprodaj tudi nekaj slabšega sadja, a v splošnem prevladuje boljše blago. Uvoženo sadje se najbrž ne bo več mnogo pocenilo. Hruške so po 4 do 8 L kg. Breskve, res namizno sadje, prodajajo po 6 do 8 L kg. Po isti ceni so češplje. Sveže smokve, ki jih je zadnje čase posebno mnogo na trgu, so po 6 L. Med uvoženo povrtnino je treba omeniti jajčevec (melancani), ki se je pocenil na 4 L kg.

Izmed mlečnih izdelkov je zadnje čase na trgu naprodaj nekoliko več suhega sira, uvoženega iz drugih pokrajin.

Jagod je bilo danes malo. Prodajali so po večini same maline, ki so po 4 L. Ena prodajalka je še imela nekaj borovnic in razprodala jih je prve četrt ure po prihodu na trg.

Opozorilo

Ako se najde kje vojni material, eksplozivi, granate, orožje in podobno, je treba to takoj javiti najbližji stanici Karabinjerjev.

Žrtev prometne nesreče

Ljubljana, 2. avgusta

Snoči se je pripetila v Prešernovi ulici huda prometna nesreča. Tramvaj, ki je vozil po Prešernovi ulici, je pred hišo številka 9 povozil 36-letnega delavca Alojza Zormana iz Hrastnika. Nesreča se je pripetila ob 20.22 in takoj so prihiteli reševalci, da bi ponesrečenca čim prej odpeljali v bolnico. Bil je zelo močno pobit po glavi in najbrž je imel tudi notranje poškodbe. V bolnico so ga pripeljali še živega, a kmalu po prevozu je umrl. Kako se je nesreča pripetila in kdo jo je zakrivil, davi še ni bilo mogoče točno pojasniti.

V ljubljansko bolnico je bilo včeraj sprejetih tudi več drugih ponesrečencev. Peter Anžič, 10-letni sin prodajalke iz Ljubljane, je padel pri igri tako nesrečno, da si je zlomil desno nogo — Vikor Lipovec, 23-letni rudar iz Kočevja, se je ponesrečil v kočevskem rudniku. Dvigalo ga je stisnilo čez prsi, tako da je dobil hude notranje poškodbe. — Marija Šivec, 57letna delavka iz Strahomerja si je pri padcu na polju zlomila levico. — Matija Sterle, 47-letni posestnik iz Starega trga pri Ložu, se je zelo močno vsekal v levico. — Ivana Udoviča 28-letnega delavca iz Velikih Lašč, so morali prepeljati na očesni oddelek bolnice. Nekdo mu je med prepirom vrgel pesek v oči in mu jih resno poškodoval.

Iz Trebnjega

— **Žetev pšenice je končana.** Letošnji pridelek je po kakovosti odličen, kajti že nekaj let ni bilo zrnje tako kleno kakor letos. Na drugi strani pa kmetovalci tožijo, da se je letos malo naželo. Zaradi zimske pozebe je bilo klasje redko in lahko označimo letošnjo pšenično žetev v splošnem za srednjo. Kmetje so na Dolenjskem vsejali tudi že ajdo in je sedaj na vrsti repina setev. Stalno deževje ovira redna dela na polju in je le želeti lepega vremena. Moče je za vse dovolj in je vsaka kaplja dežja samo v škodo.

— **Uspele fotografije.** V izložbi znane trebanjske tvrdke I. Grosek so razstavljene fotografije z nedavnega obiska Eksc. Visokega Komisarja E. Graziolija v Trebnjem. Splošno pozornost zbuja povečana fotografija soproge Eksc. Graziolija, obdane z ženami v slovenskih narodnih nošah. To sliko bodo Trebanjci poklonili soprogi Eksc. Graziolija v spomin na njen visoki obisk v Trebnjem.

— **Zatvoritev gostilne.** Z odlokom okrajnega komisarja za okraj Novo mesto g. Cap. Dott. Ottona Grisellija je odrejena od 26. julija 1941-XIX dalje do preklica zatvoritev gostilne A. Špringer v Trebnjem, ker se je v tej gostilni odrekla postrežba milici.

Sportni pregled

Kolesarji in igralci tenisa bodo prvi navezali stike

Že dalj časa se pripravlja prva športna manifestacija, ki naj otvori stike med športnimi organizacijami Ljubljanske province in onimi ostalih provinc Italije. Za 15. avgusta je določena kolesarska dirka na 250 km dolgi progi Gorica—Ljubljana—Trst—Gorica. Sodelovali bodo najbolj znani italijanski kolesarski prvaki.

To bo prvi poset italijanskih športnikov slovenskim tovarišem. V Trstu pa bodo jutri gostovali Ljubljančani z reprezentativnim teniškim moštvom na igrišču kluba Tennis Triestino v ulici Guido Reni. Tako se bodo po formalni ureditvi organizacijskih vprašanj počasi uredili tudi športnotekmovalni stiki, ki si jih v suši letošnjih domačih dogodkov že močno želimo.

83 letni švedski kralj — teniški tekmovalec

V južnošvedskem mestu Bastadu so imeli pretekle dni močno zaseden teniški turnir z mednarodno udeležbo. V odločilni igri posameznikov sta se znašla kot nasprotnika mladi teniški mojster in prvak Madžarske Josef Asboth ter prvak Švedske Schröder. Rezultat je bil za Šveda katastrofalen 6:3, 6:0, 6:0. V moških dvojicah sta zmagala Garell in Stenberg, katerih zadnja nasprotnika sta bila švedski kralj Gustav in njegov soigralec Oestberg (7:5, 1:6, 6:4).

Hvegerjeva je neprekosljiva

Ragnhild Hveger, braniteljica številnih ženskih svetovnih plavalnih rekordov, je nastopila v svojem rojstnem kraju Helsingöru na Danskem pri nekem prvenstvenem tekmovanju in preplavala 100 m v času 1:07.8. Tudi njene sotekmovalke niso bile slabe. Druga, Kirsten Busch-Sörensen, je dosegla čas 1:08 in tretja, Birte G. Petersen, 1:08.7. Na 200 m prsno je zmagala Inge Sörensen (3:03.7). Pri moških je Paul Petersen preplaval 400 m prosto v času 5:16.4, 100 m hrbtno pa Börge Bäth 2:14.2.

Letošnji uspehi v skokih in metih

Opisali smo že uspehe Američanov in Evropcev v letošnji sezoni v disciplinah tekov. Oglejmo si še skoke in mete. V vseh vrstah skokov prevladujejo oni onstran sedaj tako nevarne luže. Ameriški prvaki so postavili letos tele rezultate: pri skoku v višino Steers 2:07.7, pri skoku v daljino Brown 7.73, pri skoku ob palici Warmerdan 4.57 in v troskoku Brown 15.53. Najboljša Evropca pri skoku v višino sta letos Finec Nicklen in Šved Oedmark, ki sta preskočila natančno 2 m, v daljino je skočil Italijan Naffel 7.44, s palico Nemec Glötzner 4.10 in v troskoku Finec Noren 15.01 m.

Ta porazna slika za stari svet in njegove lahkoatletske zastopnike mnogo zgubi na učinku, če si ogledamo še uspehe v metih. Na lahkoatletskem prvenstvu Zedinjenih držav je v metu krogle zmagal Blozis, ki je pognal kroglo 16.47 m daleč, v metu diska Harris 51.14 m, v metu kopja Brown 67.36 in v metu kladiva Foltwartshny 53.49 m. V evropski tablici pa vodijo v metu krogle Nemec s 15.69 m, v metu diska Madžar Kulitzy z 52.40 m, v metu kopja Finec Mikkola s 73.76 m in v metu kladiva Nemec Storch s 56.62 m.

Prihodnjo nedeljo bo v Budimpešti lahkoatletsko tekmovanje med Italijo in Madžarsko. Upanje je, da bo že ob tej priliki glede na dobro formo reprezentantov obeh držav izboljšan kak rezultat v korist Evrope.

Beležnica

KOLEDAR

Danes: Sobota, 2. avgusta: Porciunkola, Alfonz Ligurijski

Jutri: Nedelja, 3. avgusta: Lidija, Najdba sv. Štefana

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Trpeča srca

Kino Sloga: Zgubljena žena

Kino Union: Študent na krivih potih

Kino Moste: Odpuščanje in Rov smrti

PRIREDITVE V NEDELJO

Kinematografi: nespremenjeno

Otvoritev umetnostne razstave Maksima Gasparija, Stane Dremelja in Frančiška Smerduja ob 11. dopoldne v Jakopičevem paviljonu.

DEŽURNE LEKARNE

Danes in jutri: Dr. Piccoli, Tyrševa cesta 6, Hočevar, Celovška cesta 62, Gartus, Moste, Zaloška cesta 47.

Mestno dežurno zdrav. službo bo opravljal od sobote od 20. do ponedeljka do 8. zjutraj mestni zdravnik dr. Gvido Debelak, Tyrševa cesta 62, telefon 27-29.

•

—lj **Na novem mostu čez Grubarjev prekop** je asfaltni tlak že gotov in sedaj prav pridno postavljajo ograjo, ki smo morali tako dolgo čakati nanjo. Tudi prehod z mosta na Hradeckega cesto že nasipajo, toda čakati bomo morali še na električno signalno napravo ob železniškem tiru, vendar pa upamo, da bo tudi to signalno napravo mogoče napraviti v 10 dneh. Vse prebivalstvo ve, kako je dandanašnji težko z nabavo najraznovrstnejšega blaga in gradiva, zato pa tudi z razumevanjem upošteva težave z nabavo signalne naprave, ki jo je predpisala železniška direkcija na komisiji dne 18. VII. t. l. Signalna naprava mora biti električna z lučjo in zvoncem ter je za to potreben poseben prekinjevalni aparat. Prepričani smo, da se bo našim iznajdljivim elektrotehnikom posrečilo v kratkem sestaviti to napravo, saj prebivalstvo obeh strani Gruberjevega prekopa že skrajno nestrpno čaka na otvoritev te prepotrebne zveze Hradeckega vasi s središčem, središča pa z zelenim Golovcem. Prihodnji teden bo tudi preizkušnja mostu, ki pa del ne bo zavlekla, da se bo torej prav kmalu razvil res živahen promet po lepem novem mostiču.

Lenau za vrati

Pesnik Lenau se je nekoč pomudil na večernem izprehodu za mestom in ko se je vračal so bila mestna vrata zaprta. Potrkal je, da bi mu odprli, toda vratar ga je nahrulil rekoč: Zaman trkate, zunaj boste morali prenočiti. Pred ranim jutrom vrat ne morem odpreti. Lenau se z vestnim vratarjem ni hotel prepirati, temveč mu je molče potisnil skozi špranje pri vratih cekin.

To učinkovito olje je takoj pomagalo, vrata so se hitro odprla. Pesnik se pa ni požuril čez prag. Zdelo se je, da nekaj išče. — Prosim vas posvetite mi malo, knjižica mi je padla na tla in ne morem je najti, je dejal vratarju. Vratar je brž stopil čez prag, da bi mu posvetil. Tedaj je pa Lenau hitro skočil za vrata in jih zaloputnil za seboj. Vratar je bil ves iz sebe od jeze. Kakšna neumna šala pa je to? Takoj mi odprite! — je zaklical. — Le mirno, dragi moj, je odgovoril pesnik — če mi potisnite skozi špranjo cekin, boste videli, da se vam vrata odpro takoj, kakor so se odprla meni.

V. G.

Skopuh

Postarni Štefan Krakar je bil še samec. Občutno dosti let je imel na hrbtu in po glavi je bil tako oglodan, da mu je lobanjo krilo le še malo las; a na ženitev še vendar ni mislil. Kdo ve, se je čudakasti uradnik sploh kdaj resno bavil s takimi mislimi? Nakane gotovo ni imel nikoli prave za tako reč. Zato se ni odločil. Krakar Štefan, stari fant, je bil hud skopuh. Kako bi mogel ženi privoščiti streho in skorjo kruha, pa odejo in obleko, ko je še sebe vzgajal v strogi odpovedi in v močnem zatajevanju vseh potreb, ki jih čuti in priznava vsak civiliziran in med svetom živeči človek.

Ni da bi rekel, da je imel Krakar slabo službo, da bi moral tako krčevito držati vsak dinar. O, koliko jih je, ki so še na slabšem, pa vendar žive nekako človeški, in si ne dajo jemati pravic do nekega blagožitja. On, Štefan Krakar, pa ne.

Že kot začetnik, ko je bil še na prvem kraju svoje kariejere, je kazal, katero pot namerava hoditi. Ko mu je bilo treba svinčnika, je šel v pisarni v drugo sobo in je oprezno počakal na trenutek, ko ni bilo nikogar tam. Potem pa je previdno vzel z mize izmed raznega pribora najslabši ostanek svinčnika, oglodan obrezek ali oguljen ogrizek, ki mu je potem služil do zadnjega konca. Pero je včasi kako zasačil v košari med zavrženim papirjem in med smetmi, a ostrgano radirko si je tiho izposodil kje na mizi odsotnega tovariša ter jo je tako obrezal, da je ni bilo več spoznati. Bila je sedaj njegova.

Tako je Krakar delal in tako deloval. Tovarišem res ni bil ljub in drag, a napredoval je zavoljo let vendar, in — bogatel. Kajti tudi inače, izven službe je bil ves Krakar. Stanoval je tako, da to ni bilo za njegov stan, hranil se je nedostatno in neprimerno, oblačil pa se je tako, da se je vse zgledovalo. Rahli nasveti tovarišev in resni opomini predstojnikov niso zalegli. Sicer pa, kaj koga briga, kako živi drugi, samo da dela. In za delo je bil Krakar, za delo.

Možu se je ob skromni plači in v splošno neugodnih razmerah, ko so vsi drugi često vzdihovali, blagostanje utrjevalo, in znanci so šepetali, da »on ima«. Vloga v hranilnici je naraščala, in mož je že naravnost bogatel. Kajti glavnica koti obresti in k obrestim se družijo nove. To gre kakor muhe poleti: rod za rodom, na tisoče in v milijon.

Štefan Krakar je pa tudi znal denar obračati. Bril se je redno vsako soboto z britvijo, ki je je bil samo še hrbet, ostrigel ga je pa za božič, vuzem in binkošti pri mojstru Deraču najmlajši učenec, ki so ga včasi nahujskali na kakega primernega gosta za pol cene. Umival se je s sodastim jedkim milom, da mu je vleklo obraz v gube. Čevljev si ni čistil z voščilom, a pete si je dajal popravljati šele, ko je že drsal z ozadjem čevlja po tlaku. Trakovi v čevljih so bili vrsta vozlov in zamenjal jih je za nove šele ko so bili že tako potrgani in zadrčeni, da noge niso več obsegli. To so bili hudi izdatki. Prišli so mu redno iznenada.

Ker Krakar ni bil nikjer član, ga je hudo bolelo, da je pri stanovskem društvu moral biti. Izmuzniti se ni mogel. Zato pa je bil, da bi poravnal izdatek in še kaj pridobil, brez časnikov in knjig. Ker pa je često dnevnik za človeka dobra legitimacija in se naročnina za list v življenju — kdor si ga zna previdno urediti — včasi dobro plača, je jemal list stranke, ki je ravno oblačila in vedrila, za majhen denar v podnajem. Pa to bi se mu bilo nekoč ljuto maščevalo. Kajti ponoči se je bilo vse spremenilo, a on je imel v jutru še list včerajšnjih mogočnikov v žepu! Napornega dokazovanja je bilo treba, da se mu ni nič zgodilo. Ko se je srečno izmazal, lista sploh ni več kupoval, in si je s tem zopet prištedil še nekaj denarja.

Sploh pa Krakar ni bil človek, ki bi komu s trmo ali predsodki delal preglavice. Znal se je lepo prilagoditi, da je čisto dobro izhajal. In svoje vrste čast in ugled sta mu rasla. Bil je že tako daleč, da bi moral po letih službe biti predstojnik, načelnik ali šef oddelka. Ampak za tako reč mora biti tudi sicer primeren človek. Služba ni kar tako; moraš biti tu, treba je iti tja. Včasi se moraš postaviti, često moraš reprezentirati. Za kaj takega pa naš Štefan ni bil. Pogledali so ga, potisnili na stran, in prešli na drugega, mlajšega. To je Krakarja hudo bolelo. Kaj čast, ampak za večje dohodke je škoda. Krakar se je ves zaprl vase in je za svoj neuspeh dolžil druge, ki ne marajo tistih, ki niso baš frakarji. Zašel je skopuh med čudake, in zamrzil je vse ljudi. Hudo je bilo z njim posihdob, hudo.

Pa zakaj se je mož tako gnal za denarjem, čemu je tako grabil, in kako da si ni ničesar privoščil? Saj je vendar že imel toliko let, da mu je bila gotova taka pokojnina, da bi on, skromen in sila štedljiv, samec, ne stradal. In na svetu ni imel žive duše. Ne matere, ne očeta, pa tudi brata ali sestre ne. Res, mlad nečak, ki je pa že tudi sam stal v življenju, je bil tu. Ampak za božjo voljo, takle sorodnik vendar ni za to na svetu, da bi »žlahta« morala zanj štediti! Bo že kako. Krakar je živel po svoje in je štedil in štedil. Kakor je štedljivost lepa, tako je njena bolna sestra skopost grda lastnost. Bolehna reva peša, da se sama sebi smili. Čim dalje, tem hujša je. Čim starejša tem strašnejša. Skrbi in strahu, da bi vse izgubila, jo reši samo smrt.

Štefan je bolestno iskal, kako bi za svoje bedno življenje še manj izdal. Nikjer ni bilo ničesar več, česar bi se še mogel odreči; nikake razvade ni imel, da bi se je moral odvaditi. Začel je hirati, živci so ga zapuščali, pojemal je. Kaj bo, če bi ga pred časom upokojili! Groza! Dohodki bi mu bili za toliko manjši. Strahota!

Ko mu je duša tako najhuje trpela, se mu je na vratu, baš tam, kjer se na srajco pripenja ovratnik, začel delati mozolj. Nebodigatreba ga je hudo bolel, ali dozoreti ni hotel. Kdo ve, kako je nastal? Morda od močnih robov večno na novo zašite srajce ali morda od pretesnega ovratnika. Vseeno. Zadeva je uspevala in tako je prišlo neko jutro z odrešenjem. Ko se je Krakar zbudil, se je potipal po tilniku in začutil s kazalcem trdi bradavici podobno gmoto, ki je še mnogo obetala. Mož se je votlo zakrohotal. Pri priči je izluščil iz srajce gumb ter je spravil bradavico skozi luknjo, nanjo pa je obesil ovratnik. Začutil je, da je to zadnja možnost štedenja. Vesel je šel v pisarno, kjer je gumb s slugo zamenjal za znamko, ki mu je je bilo ravno treba.

Ali vsaki zgodbi pride konec. Krakar se je dopoldne še prav dobro počutil, popoldne pa mu je začel tilnik otekati. Dan nato ga že ni bilo na delo. Ležal je: Vročica in mraz — zastrupljenje krvi.

Pogreb je bil kaj skromen. Ker ni bilo oporoke, je premoženje razpisalo sodišče. Tisti nečak je dobil vse, skoro milijon. Lahkomiselni in razuzdani fant pa ga je hitro pognal s pijanci, kvartopirci in maloprídnicami.

O, Štefan Krakar, bolni skopuh, ti je kaj žal za izgubljenim milijonom in zavoženim življenjem?

DNEVNE VESTI

Tečaj italijanščine bomo za nekaj dni prekinili, da bodo imeli čitatelji priliko ponoviti in dobro zapomniti si to, česar so se doslej naučili. Nadaljevali bomo tečaj prihodnji teden.

*

— **Pospeševanje gospodarstva v novih pokrajinah.** V okviru zasebne pobude za izkoriščanje gospodarskih virov v dalmatinskih pokrajinah in v ljubljanski pokrajini, se bo ustanovila v kratkem, kakor poroča »Agit«, nova družba z imenom »Zavod za gospodarski razvoj novih vzhodnih pokrajin«. Začetni kapital delniške družbe bo znašal en milijon lir. Družba ima namen podpirati delovanje za dvig gospodarstva v vzhodnih pokrajinah in olajšati izmeno produktov med priključenimi ozemlji in ostalimi pokrajinami.

— **Pol milijade lir za železnice.** V Italiji so pričeli graditi več novih železniških prog in modernizirati že obstoječe, čim je bil odobren v ta namen kredit pol milijarde lir. Ta denar bo porabljen za dograditev železniškega križišča Mestre pri Benetkah, za izpopolnitev krožnih prog v Bologni, Aleksadriji in Palermu ter za dograditev krožne proge v Rimu. V načrtu so tudi gradnje prog Ostiglia - Treviso - Vittorio Veneto - Porte delle Alpi in Portogruaro - Trasesso, poleg tega pa še razna popravila. Ta železniška gradbena dela so zelo važna za razvoj železniškega prometa, enako pa tudi iz narodno gospodarskega vidika.

— **Dolenjec vozi zdaj mnogo hitreje.** Odkar je bila ustanovljena Ljubljanska pokrajina, je postala dolenjska proga tako važna, da ji posveča železniška uprava veliko pozornost. Dolenjska proga je bila že na mnogih krajih utrjena in popravljena in povsod se pozna mnogo večja skrb za njo, kakor jo je bila deležna prej. Vlaki vozijo zdaj po tej progi zelo hitro, da promet v tem pogledu prav nič ne zaostaja za prometom na drugih železniških progah. Osebni in tovorni promet je na železniški progi zdaj celo živahen. Osebni vlaki so skoraj vedno nabito polni, posebno ob nedeljah težko dobiš prostor v vagonu, čeprav je vlak dolg. O prejšnjem gospodarskem in tujsko prometnem mrtvilu na Dolenjskem zdaj ni več sledu.

— **Jesensko deževje poleti.** Zemlja je že preveč namočena, da ne more več požirati vode, dežuje pa še vedno. Če ne pogledaš na koledar, bi mislil, da smo že na koncu septembra ali v začetku oktobra. Včeraj so se oblaki na nebu ustaljali in trgali, da smo mislilili, da se bo vreme počasi izboljšalo. Proti večeru je bilo vreme že kar razveseljivo in celo solnce je večkrat posijalo pred zahodom. Čez noč se je pa zopet močno poblačilo in davi se kar ni hotelo zdaniti. Zjutraj, ko so hiteli ljudje na delo, je bilo še tako temno, da v pisarnah brez luči ni bilo mogoče delati. Kmalu je začelo tudi deževati. Najbrž tudi jutri ne bomo imeli boljšega vremena. Zopet se vreme ravna po luni. Kakršno je bilo četrti in peti dan po mlaju, tako bo v glavnem najbrž do polne lune. Na polju je deževno vreme že začelo delati škodo. Po hribih stoji še precej pšenice, ki ji dež škoduje. Kmetje sicer hite z žetvijo, kar se da, spravljati pa morajo mokro pšenico v kozolce, kar tudi ni dobro zlasti če ni solnca in vetra, da bi se hitro posušila. Krompirju zamaka dež že preveč, pa tudi drugi poljski sadeži ne potrebujejo več moče. Deževno vreme škoduje tudi vinogradom, ker se grozdje, ki kaže zalo pa se je zanimivo dejstvo, da je takih brezdomcev, ki jih je Ljubljana prej v dobrih časih imela lepo število, sedaj izredno malo, kar je za te čase presenetljivo in skoraj bi rekli senzacija.

— lj **Južnozapadni del mesta Ljubljane** se je po svetovni vojni lepo razvil, vendar je bil tam v zadnjem času tempo razvoja veliko počasnejši kot na primer proti Gorenjski in Kamniku. Med ulicami, ki so se v preteklih letih počasi in skoro neopazno oblikovale, sedaj pa že kažejo svoje delno dovršeno lice, je tudi Gerbičeva, ki teče vzporedno z Gradaščico in Cesto v Mestni log. Tod stoje prav lepe vile, ki bi se jih niti bližnje središču mesta ne sramovali. Zida pa se še kar naprej, čeprav je letos gradbena sezona zaradi pomanjkanja stavbnega materiala in visokih cen precej zavrta. Te dni dovršujejo nekoliko umaknjeno od ulice visoko pritlično vilo; ker pa je v bližini še več hiš, bo kmalu podana potreba prečkati Gerbičevo ulico s pravokotnimi cestami, ki bodo vezale Cesto v Mestni log, Gerbičevo ulico, pa našle potem preko Gradaščice priključek na Tržaško cesto.

KINO MOSTE

POZOR NA NOV RED PREDSTAV: DELAVNIK **ob 19. uri dva filma** NEDELJA **ob 14.30** (en film), **16. in 19. uri — Konec predstav vedno ob tričetrt na deset!**

— lj **Prenovitev pročelja vladne palače,** sedeža Visokega Komisarijata na Bleiweisovi cesti naglo napreduje in so polovico dela že opravili. Očiščeno in prebeljeno je pročelje ob Erjavčevi cesti, z malo izjemo ob Bleiweisovi, medtem ko je sedaj v delu trakt v Gregorčičevi ulici. Sivorjava zunanjost, ki je imela tako dolgočasen in mrk videz, se umika svetlejšemu tonu, ki bo za pogled vabljivejši, a tudi arhitektonska učinkovitost palače, ki so jo zidali konec preteklega stoletja, bo prišla do žive nove veljave. Nad glavnim vhodom so namestili velik napis »Palazzo del Governo«, značaj palače pa očitujejo tudi številni liktorski znaki kot simboli državne in savojski grbi — srebrn križ na rdečem polju — kot izrazi kraljevske in cesarske oblasti.

—lj **Prazne vreče** vračajo trgovci na debelo in na drobno ter vsi zavodi mestnemu preskrbovalnemu uradu v Vidmarjevem skladišču v Gradišču vsak četrtek dopoldne, peki pa samo vsak četrtek popoldne. Mestni preskrbovalni urad prosi, naj se vsi natanko in zanesljivo ravnajo po tem razporedu.

Bivši banovinski ŽIVINOZDRAVNIK

vet. SILVAN VODOPIVEC

je začel privatno prakso

v LJUBLJANI, Kržičeva ulica št. 6 pri bežigrajski šoli

— lj **V Ljubljanici še vedno počiva delo.** Že ves teden mora počivati delo v Ljubljanici pri cukrarni, kjer so urejevali strugo ob temeljih nove zapornice. V torek so morali odpreti vodo v Trnovem in doslej je bila Ljubljanica še vedno tako visoka, da vode niso mogli zapreti. Edini malo lepši dan v tem tednu je bil včeraj, da je bilo omogočeno neovirano delo na prostem, a v Ljubljanici niso mogli delati, ker stavbišča v strugi ne morejo izolirati, dokler je odprta voda. V zadnjem tednu so precej zastala tudi druga dela na prostem v mestu. Precej je bilo ovirano delo pri otroškem igrišču v Tivoliju, zlasti še, ker je težko prekopavati mokro ilovico. Tudi v podaljšanem delu Subičeve ulice, kjer je zaposlenih več delavcev pri regulacijskih delih, predvsem pri zidanju velike vrtne ograje, je delo zadnje dni zelo zastalo zaradi slabega vremena. Prav tako niso mogli delati v Koleziji pri novem kopališču.

—lj **Prometna zveza šolske četrti ob Aškerčevi ulici** s središčem mesta je res potrebna ter so v listih izražene želje po tej zvezi popolnoma upravičene, toda Murnikove ulice ni mogoče podaljšati proti Borštnikovemu trgu, ker bi bilo treba podreti več poslopij in sezidati nove hiše v regulacijskih črtah. Mogoča bi bila sicer pasaža po svetu univ. prof. Försterja, toda ta pasaža bi bila izven regulacijske črte zadaj za šolsko poliklinko, kar regulacijski načrt in tudi druge, zlasti pa prometne okoliščine ne dovoljuje ter bomo morali s to prometno zvezo še počakati.

—lj **Umrli so v Ljubljani** od 25. do 31. julija. Franc Rojina, 70 let, posestnik; Julija Palma, roj. Melka, 28 let, žena strojnega inženjerja; Marija Žitko, roj. Klopčič, 70 let, zasebnica; Ivan Bervar, 45 let, mesarski pomočnik; Katarina Schauer, roj. Hönigman, vdova Košir, vdova Rus, vdova po železničarju; Uršula Šteblaj, 82 let, žena strugarja; Josip Hauffen, 86 let, sodni nadsvetnik v p.; Karol Košak, 63 let, zlatar. V ljubljanski bolnici so umrli: Franc Marinšek, 36 let, delavec, Vič; Mirjan Žitnik, 3 leta, sin delavca, Črna vas; Ivan Auerhammer, 58 let, trgovec; Vera Pondrk, 26 let, služkinja; Franc Rozman, 48 let, delavec, Daljna Briga pri Kočevju; Jožefa Struna, 5 mesecev, hči posestnika, Pristavca, obč. Veliki Gaber; Ivan Petkovšek, 52 let, trg. sluga; Franc Škodlar, 31 let, zasebni uradnik, Cerknica pri Rakeku; Viktor Rijavec, sin krovca; Rubija Hasanbegovič, 14 dni, hči delavca; Frančiška Sterle, 37 let, hči posestnika, Vrševek, obč. Stari trg; Pavel Kette, 4 mesece, Maribor; Draga Damjanovič, 3 leta, hči delavca, Dol, obč. Radatoviči pri Črnomlju; Franc Braniselj, 4 leta, sin posestnika, Dolnje Jezero, obč. Cerknica; Josip Gunstek, 60 let, višji pisar. oficial; Marija Selan, 39 let, žena delavca, Dobrunje pri Ljubljani; Marija Markič, 22 let, manipulantka, Trstenik.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstave ob delavnikih, nedeljah in praznikih ob 16., 18. in 20. uri, v primeru dežja ob nedeljah in praznikih tudi ob 14. uri.

KINO SLOGA TELEFON 27-30

ZGUBLJENA ŽENSKA

Zabavna filmska opereta. Ljubezen, glasba, doživljaji — sen vsakega mladega človeka.

Muzika Giuseppe Petri.

KINO UNION TELEFON 22-21

ŠTUDENT NA KRIVIH POTIH

Pretresljiva povest o žrtvah dobrega očeta, ki je storil vse za spreobrnitev svojega sina.

Film je v celoti opremljen s tekočimi slovenskimi napisi!

KINO MATICA TELEFON 22-41

Dramatična ljubezenska zgodba v srcu mogočnih Dolomitov

TRPEČA SRCA

Silvia Monto, Camilo Piloto, Dria Paola

KINO MOSTE

Od 1.—4. avgusta dva velefilma:

ODPUŠČANJE

A. Nazzari ital. Errol Flyn v drami najplemenitejših odtenkov človeške duše.

ROV SMRTI

Georg O'Brien v napetem pustolovnem filmu.

Opozarjamo na nov red predstav: delavnik ob 19. oba filma, nedelja ob 14.30 (en film) »Odpuščanje«, ob 16. in 19. dva filma. Konec ob ¾ na 10.

Opozarjamo tudi one naročnike, ki so doslej plačevali po poštnih položnicah, naj poravnajo račune takoj ob predložitvi, ker inkasanti niso upravičeni puščati položnic pri strankah. Naposled pa opozarjamo stranke, naj vsako spremembo stanovanja pismeno javijo vsaj dva dni pred izselitvijo, sicer je stranka plačnica za nadaljnjo porabo plina in še drugih morebitnih stroškov.

—lj **Vse avtomobiliste** opozarja mestni tehn. oddelek, da je do nadaljnjega **prepovedano parkiranje pred kavarno »Zvezda«,** pač pa je na Kongresnem trgu dovoljeno parkiranje samo pred univerzo.

— lj **Rdečemu križu,** sekciji za socialno pomoč je daroval neimenovani po Zadružni zveziv Ljubljani L 200. Najlepša hvala.

Rdeči križ poroča

Na poizvedovalni oddelek Rdečega Križa so prispela obvestila o pogrešancih. Svojce prosimo, da jih dvignejo v pisarni Rdečega Križa, Miklošičeva 22 B-II.

Brus Franc, Dolinar Janez, Hrovat Franc, Kavšen Roman, Koršič Rozalija, Raonik Ljubo, Rugale Viktor, Slok Alojzij, Stržinar Slavko, Topalović R. Živojin.

Pošto naj dvignejo: Besov Cvetka, Hafner Kristina, Jesih Miroslava, Spende Anton, Tänzler Ljuba.

ŠAH

— **Dr. Euwe verjetni zmagovalec v Karlovyh Varih.** Včeraj smo zabeležili šahovski dvoboj med dr. Euwejem in Bogoljubovom, ki se vrši te dni v Karlovyh Varih. Ugotovili smo, da so bile odigrane šele štiri partije. Novejša poročila pa vedo povedati, da se dvoboj že bliža koncu in da je dr. Euwe po točkah že toliko napredoval, da ga njegov tekmec v preostalih partijah verjetno ne more več doseči. V nedeljski partiji je nekaj časa kazalo, da se bo vse končalo zelo miroljubno. Toda Bogoljubov, ki mu očitno ni bilo do remija, je podvzel riskanten poskus prodora nasprotnikove pozicije, pri tem pa v zavervanosti v svojo kombinacijo prezrl nasprotnikovo grožnjo ter izgubil stolpe. Po 42. potezah je bila partija v izgubljeni poziciji za Bogoljubova prekinjena. Stanje je sedaj: dr. Euwe 3½ (1) in Bogoljubov 1½ (1).

Življenje se je podaljšalo

V zadnjih 50 letih se je povprečna doldost življenja ljudi v Evropi presenetljivo povečala, da je zdaj človek s 60 in 65 leti še vedno pri polnih močeh, čil in krepak, to ni nič posebnega. Življenje so si podaljšali ljudje v Evropi z zdravstvenimi ukrepi in s pametnejšim načinom izživljanja. Vendar pa ne smemo domnevati, da bi dosegli ljudje zdaj »svetopisemsko« starost. V Nemčiji znaša povprečna starost moških 56, žensk pa 59 let. To je že precej visoka starost, kajti v Indiji žive ljudje povprečno samo 26 let. Vzrok bo najbrž v veliki umrljivosti otrok.

Švedska brez švedske juhe

Nemški listi poročajo iz Stockholma, da so bili potrebni na Švedskem zaradi vedno večjih težav v prehrani prebivalstva novi izredni ukrepi. Od 1. julija je dovoljen nakup kolonijalnega blaga in sira samo v omejenih količinah. Druga živila kakor grah, fižol, kondenzirano mleko so bila pa do preklica sploh že izvzeta iz prometa. Tudi restavracijam je bila odrejena nova omejitev. Med drugim so morale restavracije opustiti slovito švedsko juho poslastico, ki se je razširila pod tem imenom iz Švedske po vsem svetu.

VROČE ŽELEZO

— Veste, od mojega zadnjega glavobola je moj spomin hudo trpel. Kar storim recimo danes, mi v dveh ali treh dneh uide iz spomina.

— To je pa res hudo. Mimogrede rečeno, ali bi mi ne mogli posodoti za nekaj dni pet sto lir?

KLIČITE TEL. 28-83 ako želite prevoz vsakovrstnega blaga, kuriva, pohištva — hitro, točno in zanesljivo. — Solidne cene. — **Prevozništvo Belčič, Vidovdanska cesta št. 4.** 1304

ITALIJANŠČINO, NEMŠČINO, FRANCOŠČINO poučujem. Prav tako strokovna hitra priprava za popravne izpite srednješolcev v vseh predmetih. — Informacije dnevno pri vratarju univerze. 1302

VELIKO PRAZNO SOBO v središču mesta, s souporabo kopalnice, — solnčno, oddam takoj. — Naslov v oglasnem oddelku »Slovenskega Naroda«. 1288

OKUŽEN ORGANIZEM, ki so se v njem klice raziezle in načele že vse organe, nima nobene odpornosti. Pridobili jo boste ponovno z rednim uživanjem **AMBROŽEVE MEDICE,** ki jo dobite pristno le v MEDARNI, Ljubljana, Židovska ulica 6. 39 T

Carta per posta aerea **IMPaKO** Papir za letalsko pošto

CARTELLE da 50/50 fogli e buste
BUSTONI da 10/10 formato QUARTINA
BUSTONI da 10/10 formato OLANDINA
RICHIEDETELA OVUNQUE
LISTKI po 50/50 komadov in kuverte
VELIKE KUVERTE po 10/10 četrtinskega formata
VELIKE KUVERTE po 10/10 formata OLANDINA
ZAHTEVAJTE JIH POVSOD
»LA NUOVISSIMA«
VIA PORTAMEDINA 44 — NAPOLI

Praška domača mast

ČISTI IN ZDRAVI RANE

DOBI SE V VSEH LEKARNAH

27 T R. d. št. 2/41

TOREK 5., SREDA 6., ČETRTEK 7. IN PETEK 8. AVGUSTA

VESELI TEATER

!!NOV SPORED!!

ZAČETEK TOČNO OB 20. URI

KONEC PRED 22. URO

PREDPRODAJA VSTOPNIC OD PONEDELJKA DO PETKA

PRI BLAGAJNI V DELAVSKI ZBORNICI od 10. do ½13. in od 17. do 20. ure zvečer

— **Po 23 letih je našel grob vojnega ujetnika.** Iz Mantove poročajo, da je kot vojni ujetnik umrl v Ljubljani leta 1918 Giulio Corbari, ki je pripadal brigadi »Lupi«. Zaradi tedanjih izrednih razmer domači niso mogli trupla prepeljati v domač kraj. Vojak je bil pokopan v skupnem vojaškem grobu. Nihče ni vedel, kje je njegov grob. V preteklih dneh je prišel v Ljubljano s svojim polkom grenadirjev narednik Dante Scipioni, doma iz Cesole in prijatelj družine Corbari. Začel je iskati na vojaškem pokopališču, kjer je pokopanih več tisoč umrlih italijanskih vojakov, grob svojega rojaka. Spričo raznih težkoč in velikega števila grobov na ljubljanskem pokopališču je bilo iskanje zelo otežkočeno. Vendar je narednik Scipioni vztrajal pri začetem pietetnem delu, ki ga je pričel in je končno našel grob svojega rojaka. Obnovil je napis na grobu in ga fotografiral ter fotografije z obvestilom poslal družini Corbari. Tako bosta vdova in sin junaško padlega italijanskega vojaka iz svetovne vojne lahko kmalu obiskala grob svojega dragega moža in očeta.

Iz Ljubljane

— lj **Četrtek je bil dan popisa.** Včeraj pa so popisovalci izpolnjene pole že pobirali, pri čemer je bilo tu pa tam še nekaj dela, ker so se zdela nekaterim za določene primere pojasnila nezadostna. So pa tudi taki, ki na vsako uradno listino gledajo s svetim strahom in si zaradi tega, čeprav so imeli prav, niso upali pole izpolniti, da ne bi kaj pokvarili. Tem so iz zadreg pomagali uslužni popisovalci in njih nadzorniki. Ponekod so tudi hišni gospodarji izpolnjevali pole za svoje stranke, ko so jim te dale na razpolago potrebne podatke. Ker pa so morali biti popisani prav vsi, ki so ta dan bivali v Ljubljani, so popisovalci v noči na petek v spremstvu zaščitnih organov obiskali tudi vse šupe na ljubljanskem polju, kjer domujejo priložnostni stanovalci in brezdomci. Izka-

Ne pozabite obnoviti naročnino!

KLAVIRSKO HARMONIKO novo, na 16 basov, prodam. — Vič št. 90. 1301

DOBRE LJUDI prosim, ako ima kdo stare žimnice za prodati. — Ponudbe na oglasni oddelek »Slovenskega Naroda« pod šifro »Beden begunec«. 1298

Otomane imamo zopet v veliki izbiri na zalogi po zelo konkurenčni ceni. Tapetništvo **E. Zakrajšek,** Miklošičeva 34

Orario — Vozni red

PERCORSO: PROGA: **Ljubljana — Novavas — Bloke — Babnopolje**

5.40	15.40	LJUBLJANA	7.40	20.25
6.16	16.16	Logar - Kurešček	7.04	19.49
6.33	16.33	Turjak	6.47	19.32
6.40	16.40	Rašica	6.40	19.25
6.50	16.50	Velike Lašče	6.30	19.15
7.02	17.02	Karlovica	6.18	19.03
7.28	17.28	Nova vas - Bloke	5.52	18.37
7.44	17.44	Bloška polica	5.36	18.21
7.50	17.50	Lož	5.30	18.15
7.53	17.53	Stari trg	5.27	18.12
8.00	18.00	Iga vas	5.20	18.05
8.20	18.20	BABNO POLJE	5.00	17.45

PODJETJE: IMPRESA: **PEČNIKAR ANTON — Ljubljana,** Dolenjska cesta — telefon 49-28

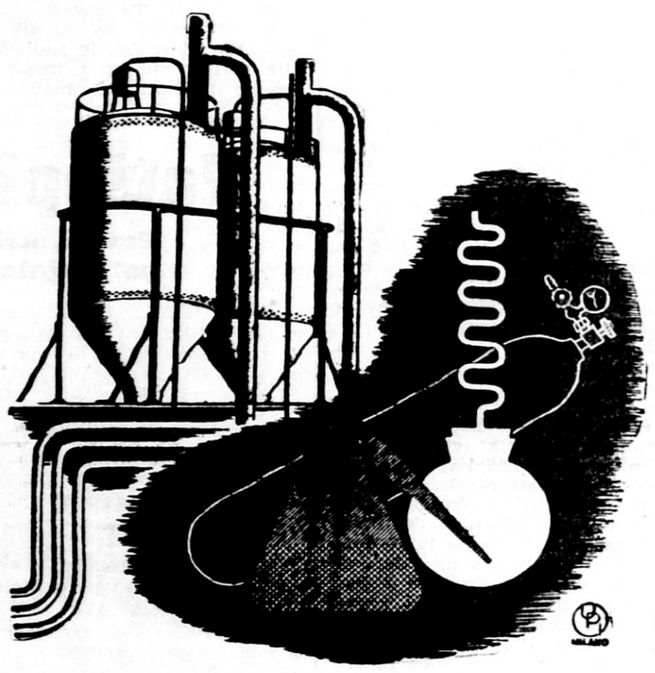

L'ALLUMINIO nell' industria chimica

L'alluminio, puro o con le sue leghe, ha trovato già, per la sua alta resistenza all'azione corrosiva di molti aggressivi chimici e per la non tossicità dei suoi prodotti di corrosione, non poche applicazioni nell'industria chimica. Dai serbatoi per la conservazione dell'acido nitrico alle tubazioni per il convogliamento dei gas, dai mescolatori ai refrigeranti, dai recipienti per la conservazione della birra alle autobotti per il trasporto del latte, alle cisterne per il trasporto del petrolio. Le applicazioni in atto sono numerosissime mentre sono allo studio altre vastissime possibilità.

ALUMINIJ v kemični industriji

Aluminij, čistega ali v njegovih spojinah, so radi njegove velike odpornosti proti razjedalnemu delovanju številnih kemičnih snovi in radi nestrupenosti njegovih raztopin že nekdaj uporabljali v kemični industriji v nemalih količinah. Od rezervoarjev za hranjenje solitrne kisline do raznih cevi za napeljavo plina, od mešalnikov do hladilnikov, od posod za hranjenje piva do avtobusov za prevoz mleka in do cistern za prevoz petroleja. Načini današnje uporabe aluminija so že skoro neštevilni, proučujejo pa še neizmerne možnosti.

Alluminio-Aluminij

METALLO DEL DOMINIO · GOSPODUJOČA KOVINA

E' COMPLETAMENTE ITALIANO · JE POPOLNOMA ITALIJANSKA

Pomagajmo revežem v nesreči

Prostovoljna oddaja obleke, perila in obutve — Sprejemanje ubogih otrok

Ljubljana, 2. avgusta

V našem tisku zadnje čase vedno pogosteje naletiš na članke o sočustvovanju in usmiljenju do bližnjega. Najrazličnejše pobude, prihajajoče iz zlatih socialno čutečih duš, so prežete najplemenitejših namenov lajšati gorje sočloveka. Ti pojavi so ne samo vsega priznanja, posnemanja in upoštevanja vredni, ampak so tudi jasen dokaz, da se v ljudstvu vzbuja in širi čedalje bolj resnična krščanska ljubezen do trpečega.

Ko sem l. 1932 prevzel v nekdanji občini Moste ponudeno mi mesto načelnika socialnega odseka, sem v svojem apelu naslovljenem na tamošnje prebivalstvo, zapisal med drugim tudi tole:

»Oni, ki se jim dobro godi, naj hvalijo Boga in usodo, ki jim je naklonjena in naj se spomnijo na svojo dolžnost! Ta dolžnost je — ljubezen do bližnjega, ki zahteva, da vsi in vsak brez razlike mišljenja in nazorov pomagamo svojemu bližnjemu, če je pomoči potreben. Pri tem ne vprašujmo, kakega mišljenja, narodnosti ali katere vere si. Dovolj naj bo, da uvidimo na prosilcu potrebo in pomagajmo mu radovoljno in z najboljšim namenom!«

Če so bile kdaj te besede resnične in potrebne, so danes tako kakor morda še nikoli. Vsi vemo, koliko žrtvujejo oblasti, Rdeči križ in druge karitativne ustanove za lajšanje gorja. Tudi nam je znano, da se mnogi naši imoviti krogi oddolžujejo z lepimi zneski za ta nujni in prepotrebni človekoljubni namen. Blesteč dokaz usmiljenja in socialnega čuta je doprinesel že večkrat sam Eksc. Visoki Komisar, ki ob vsaki priliki s svojo darežljivostjo pokaže svoje plemenito srce.

Ker se bliža jesen, dež in hlad, potem pa zima, mraz in glad, upam, da mi ne bo nihče zameril, ako zopet razvijem nekaj svojih misli v korist revežem, ki so mi tako rekoč noč in dan pred očmi in katerim bi zelo rad pomagal, če bi le mogel.

Prvo, na kar bi rad opozoril dobre ljudi, je prostovoljna oddaja obleke, perila in obutve. Mnogo jih je, ki skoro vsako leto kaj »škartirajo« v svoji garderobi in oddajo brezplačno potrebnim v uporabo. To so zlasti letos gotovo že mnogi in prav temeljito storili. Nedvomno jih je pa najbrž še precej, ki bi v svojih dobro založenih omarah lahko še kaj izločili, »rešili pred moli« in dali onim, ki nimajo zlasti sedaj ničesar in ki bodo nosili prejeto obleko, obutev ali perilo hvaležno in tako dolgo na sebi, da bo skoro razpadlo na njih lačnih in izsušenih telesih. Isto velja tudi glede ženskih oblek, perila ali čevljev. Tudi perilo, ponošene ženske obleke in obutev bodo dobrodošle. Praktične, četudi revne ženske in matere bodo znale vse predelati bodisi zase ali pa za svoje hčerke. Pač pa bi pri tej priliki rad pripomnil, da bi bilo zelo koristno, ako bi tak dobrotnik opremil oddano obleko ali perilo v gotovem primeru z listkom — »Od bolnika«. Oblast bi naj pa dala take predmete razkužiti, da se ne bi prenašala bolezen še na druge. Tudi najrazličnejše, čeprav malo poškodovane igračke, bodo prišle igrajočim se otrokom v veliko veselje. Mnogo je takih, katerim ne morejo starši nabaviti niti najpotrebnejše hrane ali obleke, kaj šele igrača. In vendar mora rasti otrok ob igrači in z igračo do gotove življenjske dobe. Poslušajte samo otroka, kako se dostikrat pogovarja z igračko. Ali ste že kdaj opazovali malo dekletce, koliko ima dela in opravka z »otrokom« (punčko) ali s štedilnikom. Poglejte pa tudi takega zapuščenčka, ki nima ničesar, s čimer bi se razvedril, niti pobožanja ali objema, da celo niti prijazne besede ne pozna, dasi ni zagrešil drugega ko to, da je zagledal luč sveta. Potika se s kota v kot in na obrazu se mu vidi in pozna mrki in topi izraz ter globoka otožnost.

Dalje je še mnogo takih srečnih otrok, ki imajo vsega v izobilju. Marsikaj je postalo otroku že premajhno, pretesno ali celo oguljeno.

Ljubi in spoštovani starši! Povejte tem svojim otročičem, da imajo na zemlji mnogo bratcev in sestric, ki nimajo tako rekoč ničesar, s čimer bi pokrili goloto svojega nedolžnega telesca. Videli boste, kako se bo srčece vašega ljubljenčka v hipu omehčalo, njih očesca se bodo zalesketala kot nebeška zvezda in marsikateri otrok vas bo s solzico v očeh zaprosil, da kakor hitro mogoče sam ponese z vami kakemu uboščku namenjeno stvar. S tem ste mu vlili morda za vse življenje plemenito lastnost usmiljenja, ki ga bo v mnogih primerih spremljala še poznejša leta in četudi bo z vašo pomočjo ali pa z lastno srečo in pridnostjo živel pri polno obloženi mizi. Razlagajte večkrat takim nedolžnim bitjem, da je na svetu veliko starih in mladih revežev in da je nas vseh dolžnost, da jim pomagamo po svojih močeh. Kdor ima malo, ne more dati dosti, zato pa naj oni, katerim se sreča vedno smeje, dajo njihovemu premoženju primerno pomoč.

V svojem že citiranem oklicu sem napisal tudi tale stavek:

»Ne bojte se zaradi tega prostovoljnega davka za svoje imetje. S tem da pomagate potrebnim, vaše premoženje ni v nevarnosti. Ravno nasprotno, s svojimi dobrimi deli si boste pridobili spoštovanje do sebe in vašega premoženja tudi pri onih, ki vam morda zavidajo srečo in ki v svoji bridki usodi dostikrat čez dan niti ne vedo, kam bodo zvečer položili svoje izmučeno in hirajoče telo. Poleg tega niti ne vedo dostikrat, kje, kdaj in s čim si uteše spremljajoč nezasluženi glad. V današnjih časih je treba, da smo res ljudje, in da smo prežeti dejanskega usmiljenja do bližnjega.«

Pred leti je revežem namenjeno obleko in obutev pobiral menda tudi Rdeči križ. Ker pa ima ta sedaj polne roke drugačnega dela, bi morda socialni oddelek, ki je sicer tudi prezaposlen, vendarle rade volje prevzel zbiranje ubožcem namenjenih predmetov in jih ali sam, ali pa v sporazumu s socialnimi ustanovami razdeljeval med potrebne.

Drugo, kar bi rad priporočil, je sprejemanje ubogih otrok, zlasti popolnih sirot, v brezplačno, popolno, stalno ali vsaj začasno oskrbo. Mnogo je dobro situiranih zakoncev, ki pri vsem svojem imetju nimajo ali nočejo iz kakršnega koli, dostikrat upravičenega vzroka imeti lastnih otrok in imajo rajši psičke ali mucke. Nekatere moti blagoslovljeni stan, drugi se boje trpljenja in z rojstvom združenih težav, prečutih noči, zopet druge dela nervozne jok, previjanje, pestovanje najnežnejših in najnedolžnejših bitij. Taki naj vsaj ne pozabijo na sočloveka, ampak naj si izberejo že vseh teh neprijetnosti prostega dečka ali punčko, ki že sama hodi. Oblasti, ki imajo gotovo popolno evidenco vseh takih zapuščenčkov, bodo v veliki svoji »zalogi« gotovo lahko potregle z največjo izbiro. Nihče naj bi se ne sramoval peljati za ročico takega ubožčka, ki nima dostikrat ne očeta ne matere, da bi se stisnil k njemu, ga objel, poljubil in mu zaklical: Očka, mamica! Pa naj bo to dete last najrevnejšega delavca ali nezakonski otrok! Ta zavest, da nadomešča očeta ali mater, bo marsikoga, ki kljub bogastvu ni srečen in zadovoljen, izpremenila. Otrok mu bo prinesel razvedrilo in veselje in dostikrat obstoječa zapuščenost takih zakoncev bo izginila in naselila se bo v domu družinska sreča. Zavest, da sta rešila zapuščenega nedolžnega otroka pomanjkanja, trpljenja ali celo grdega ravnanja, bo prijetno vplivala na njuno razpoloženje in v mnogih primerih bo otrok naravnost povzročil medsebojno potrebno ljubezen, strpnost in vzajemnost. Marsikak tak »za svojega vzeti otrok« se je že povzpel do visoke in ugledne življenjske stopnje in je ostal svojim rešiteljem vedno hvaležen. Pa tudi, ako tak dobrotnik ne žanje vselej zaslužene hvaležnosti, naj mu bo dovolj in v zadoščenje zavest, da je rešil človeka nezasluženega mladostnega trpljenja in pomanjkanja. Storiti bi bilo vse, kar je mogoče, da vsaj otrok ne bo čutil težkih časov, kot so tega deležni, žal, premnogi otroci pri svojih revnih, dostikrat surovih starših ali celo rejnikih.

Zelo lepa in posnemanja vredna je uvedena šolska akcija, kjer se v zimski dobi nudi revnim šolarjem mleko, kruh in celo kosilo. Prav potrebna pa je tudi že deloma uvedena preskrba otrok v zimskem času in med šolskim poukom s copatami.

Mogoče bi ne bilo odveč pomisliti tudi na javno kuhinjo (kakršna je bila ob potresu l. 1895), ako bi se pokazala potreba. Mnogo namreč utegne biti družin, katerih očetje bodo stanarino že, četudi skrajno težko plačevali, medtem ko za celodnevno preživljanje otrok ne bo sredstev, zlasti naj pa velja posebna pozornost staršem z večjim številom otrok. Prav posebno pa bi bilo treba priskočiti še na pomoč tudi malim, še ne šoloobveznim, pomanjkanje trpečim otrokom, bolnikom in starim ljudem s kakim primernim priboljškom. Sicer je čisto gotovo, da so vsi merodajni faktorji že davno na delu in ukrenili so poleg nabave kuriva tudi marsikaj drugega in potrebnega, da olajšajo težko življenje najpotrebnejšim.

Te moje skromne vrstice naj se ne smatrajo morda napačno kot nekak nauk ali kaj podobnega, ampak le kot iz srca mi prihajajoč apel, da vsi in vsak, zlasti pa premožni, po vseh svojih močeh podpiramo oblasti in karitativne ustanove pri njih plemenitem ali težkem delu.

Torej vsi na delo za bližnjega, ne z modrovanjem, ampak z dejanji! Naj prevlada geslo, s katerim sem zaključil svoj oblastem izročeni svoječasni elaborat: **Vse za reveža, vse za otroka!**

Juh August, sodni uradnik v p.

Hatšepfut, ženski faraon

Prva ženska, ki se je povzpela tako visoko, da je ustvarjala zgodovino

Sfinga v bližini egiptskih piramid

V dolini Kraljic, najprej v Thebah, potem pa v hramu Deir-el-Bahari, je živela faraonka Hatšepfut, prva žena, ki se je dvignila iz vrst ženstva tako visoko, da je ustvarjala zgodovino. Hatšepfut je bila hči edinka Tutmosesa prvega in kraljice Ahmose. Ko mu zakonska žena ni rodila nobenega sina, je zahteval od legitimistične stranke v Thebah, da mora postati njegova hči prestolonaslednica. Dva nezakonska sina Tutmoses III. in Tutmoses II., ki je njun vrstni red v zgodovini obrnjen, sta ji pa odrekala pravico do prestola. Tutmoses III. je bil skromen služabnik v Amonovem hramu v Karnaku. Svečeniki so pa hoteli imeti svojega človeka na prestolu. V ta namen so inscenirali razkošno igro, ki naj bi izpodbujila in razvnela lahkoverne množice. Sam bog Amon, ki so ga nosili svečeniki med procesijo po hramu, se je namreč sklonil nad svečenikom Tutmesesom.

Tako naj bi bil bog sam izbral svečenika za vladarja. In 13. maja 1501 pred Kristusom je dotlej neznani Amonov svečenik res zasedel egiptski prestol. Zgodovina ne ve kako se mu je posrečilo pridobiti si naklonjenost lepe Hatšepfut. Zakonska zveza med bližnjimi sorodniki je bila že od pradavnih časov privilegij bogov in njihovih indijskih namestnikov Faraonov. V naslednjih mesecih naletimo na ime Hatšepfut na vseh kraljevskih dekretih, kjer pa ni označena kot sovladarica, temveč samo kot velika kraljevska soproga.

Toda legitimistični stranki to ni bilo po volji in kmalu je dosegla, da je moral kralj priznati prvotne pravice svoji soprogi, ki je bila itak mnogo bolj upravičena sedeti na prestolu kakor pa on. Od tistega dne je držala Hatšepfut vajeti državne uprave v svojih rokah. Ta čas ko se je duhovščina Tutmosesa III. prepirala s Hatšepfutinimi legitimisti, se je pa stari Tutmoses I., ki se mu je zdelo, da ga hči in sin izpodrivata, zvezal z drugim sinom Tutmosesom II. in med prepiri obeh strank se mu je posrečilo še enkrat zasesti prestol. Skupaj s Tutmosesom II. je začel znova vladati.

Najprej sta z združenimi močmi zatrla vse kar je spominjalo na Hatšepfutino vladanje. Sistematično sta začela uničevati vsa njena dela. Sredi dela je pa smrt presenetila najprej starega Tutmosesa I., pičle tri leta pozneje pa še Tutmosesa II. In zakonski par polbrata in polsestre je drugič prevzel vladarske posle. To pot je bila pa vloga kraljevske soproge zagotovljena. Prevzela je državne posle in njena podoba se je pojavila na vseh simbolih. Iz pradavne zgodovine stopa pred nas velika žena. Glavno delo vsakega faraona je bilo že od nekdaj zgraditev »večnega doma«, lastne grobnice nekakšnega posmrtnega hrama. Tudi Hatšepfut je obnovila dela na hramu Deir-el Bahari, ki jih je bila prekinila očetova vlada. Stenski reliefi pričenjajo s kraljičinim rojstvom. Misel, da je vladar pravi otrok Amona, boga solnca, je tu obširno obdelana in prikazana, toda novorojenca kraljice Ahmose so proglašali za dečka in tudi nadalje se pojavlja Hatšepfut na reliefih kot faraon s kodrasto glavo in brado.

Faraon je božji namestnik na zemlji in zato je Hatšepfut zavoljo svojega visokega poslanstva zatajila svoj rod. Tako na granitnih stenah kakor tudi v svečanih procesijah jo vidimo kot boga s kodri in brado, torej ne kot boginjo. Njen posmrtni hram je povsem različen od vseh prejšnjih. Dviga se v treh terasah in zadnja, ki tvori svetišče, je vklesana v skalo. Mirte je pripeljala kraljica iz Ponta in sama jih je negovala. 30letnico svojega vladanja je proslavila faraonka z zgraditvijo dveh obeliskov. Višji se je ohranil do naših dni. To je bilo pa tudi zadnje delo velike kraljice. Umrla je, a njen mož Tutmoses III., ki se je držal dotlej v ozadju, da bi napočil njegov čas, je začel takoj uničevati njena dela.

Njeno ime je bilo izbrisano, njena podoba oskrunjena, toda prav to uničevalno delo je dvignilo slavo te žene ter zapisalo njeno ime v zgodovino kljub intrigam in državnim mahinacijam. Njeni kameniti kipi in stoletni obred jo opisuje kot veliko, nedostopno hčerko božjo. Oče, brat in mož vsi so se prizadevali, da bi zatrli njene ideje. Njeno ime je bilo izpraskano, njena podoba na stenah v hramu uničena po zločinski roki, toda čas je bil pravičnejši. Stene, s katerimi je dal njen mož obzidati njena obeliska, da bi ju skril, ker ni imel toliko moči, da bi ju dal porušiti, so se porušile in njen obelisk, izklesan iz enega kosa, se dviga še zdaj pod sinje egiptsko nebo. Stene starodavnega hrama govore o njenih delih. Hram Deir el Bahar, ki ga je dala vklesati v živo skalo, je nesmrten, kakor je nesmrtna Hatšepfut sama.

Človek in spanec

Prebivalstvo Združenih držav je znano po svojem divjem lovu za najbolj čudaškimi rekordi. Eden teh rekordov je pa nedavno služil učenjakom za znanstveno proučevanje. Šlo je za poskus ugotoviti, kako dolgo more človek živeti brez spanja. Nad 20 mladih ljudi obeh spolov je moralo pred začetkom poskusa osem ur spati, da so se dobro naspali. Po temeljitem počitku so šli na vseučiliško kliniko. Tam so jim odkazali sobe in v njih so dobili pod zdravniškim nadzorstvom jesti in piti in tudi sicer je bilo zanje dobro poskrbljeno.

Tretjina tekmovalcev je zaspala po prvih 72 urah, večina pa je bedela nad štiri dni. Neka študentka je prebdela 118 ur. Nazadnje je ostal samo še 30letni pristaniški delavec, ki si je pomagal s kajo in močno črno kavo, da ga ni premagal spanec. Pa tudi on ni dolgo vzdržal. Čez 120 ur se je ves izčrpan zgrudil na divan, potem je pa spal brez presledka dva dni in dve noči.

Vitamin proti sivim lasem

Poskusi s črnimi podganami so pokazali, da postanejo sive, če njihov organizem ne dobiva gotovih vitaminov. Če pa primešamo krvi malo drožnega ekstrakta, izgine siva barva dlake in poznejša dlaka postane zopet črna. V drožeh so torej vitamini, ki preprečujejo osivelost las. Poleg tega so učenjaki ugotovili, da postanejo črne mačke v nekaj tednih sive, če jim primešamo v krmo nekaj hidrohinona.

Lečenje teh umetnih pigmentnih obolenj se je izkazalo, da je paraaminobenzoeva kislina, ki ima zdaj celiko vlogo v bakterioloških laboratorijih, odstranila bolezensko osivelost, doseženo s hidrohinonom tudi pri miših temne barve. Ta kislina je torej vitamin proti sivim lasem. Da-li se bodo dali odstraniti sivi lasje tudi pri človeku s tem vitaminom, bo pokazala šele bodočnost, ko bodo učenjaki proučili tudi to vprašanje.

Carl von Bremen padel

Na ribiškem otoku daleč na širnem morju je umrl junaške smrti eden najbolj nadarjenih nemških pisateljev v mornarici služeči Carl von Bremen. Star je bil šele 36 let, pa je bil vendar že zrel mož. Berlin je odlikoval z literarno nagrado že tretji njegov roman »Brodarjeva zibelka«. Carl von Bremen je bil rojen v Baltiku, v Vozelu na Estonskem. Njegov oče in brat sta bila izgnana v Sibirijo, in že kot deček je moral leta 1918 zapustiti domovino. Živel je v Nemčiji in že leta 1923 se je pridružil nacionalsocialističnemu pokretu.

Bunsen in vojvodinja

Slavni kemik Bunsen je bil nekoč na obisku v neki nemški prestolici in vojvodinja dotične dežele ga je vprašala, da-li sončni žarki škodujejo sveže kuhani kavi.

— Kako pa pridete do tega vprašanja, se je začudil Bunsen, ki je slutil za njim neokusno šalo. Toda vojvodinja je nadaljevala resno:

— No, to vprašanje je pač utemeljeno. Vsako jutro sem namreč opazila, da je ena mojih mladih dvornih dam, ko je prinesla mojemu bratu na posteljo kavo, spustila zastore na oknih in tako sem si mislila, da to ne more biti brez razloga.

Križanka

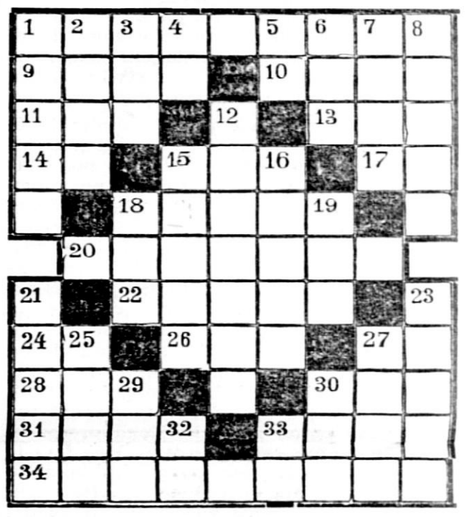

Pomen besed:

Vodoravno: 1. stik, 4. mani, 7. romar, 9. Odisejada, 12. Kos, 13. Don, 14. ad, 15. pud, 17. la, 18. elizija, 19. at, 20. raj, 21. ro, 23. Volos, 25. Ifigenija, 28. zel, 29. pod, 30. osat, 31. Lada.

Navpično: 1. sloka, 2. iris, 3. kos, 4. maj, 5. Arad, 6. Ivana, 8. Metuzalem, 10. Dodet, 11. dolar, 15. pirog, 16. Dijon, 19. avizo, 22. orada, 23. vila, 24. sipa, 26. fes, 27. jod.

Rešitev križanke, objavljene prejšnjo soboto

Vodoravno: 1. država v USA, 9. moško ime, 10. levi pritok Urala, 11. domača žival, 13. razdobje, 14. mesto v Srbiji, 15. prevozno sredstvo, 17. prvi dve črki v abecedi, 18. gora v Karpatih, 20. požeruh, 22. grško božanstvo nižje vrste, 24. glasbena nota, 26. kemična prvina, 27. člen, 28. bojno orožje v starih časih, 30. žensko ime, 31. azijska država, 33. muslimanski bog, 34. mesto v Južni Srbiji.

Navpično: 1. Mesto v Afganistanu, 2. otok v Jadranskem morju, 3. zdravilo, 4. mrčes, 5. pogojna členica, 6. oddelek macedonske konjenice, 7. žensko ime, 8. mesto v Transjordaniji, 12. vrsta ladje, 15. izraz pri kvartanju, 16. tanka tkanina, 18. domača žival, 19. del morja, 23. država v USA, 25. reka na Gorenjskem, 27. kača, 29. kraška luža, 30. vrsta zemlje, 32. predlog, 33. latinski predlog.

Tito A. Spagnol: 52

IZDAJALSKA PUNČKA

Roman

— Že dve leti angleškhi čekov ni več in dve leti gospodična Solveni ne živi več v Londonu, temveč tu, — je dejal stric Poldo. Kaj mislite, ali je med tema dvema dejstvoma kakšna zveza? Po mojem mnenju je.

— Kako mislite to? — je vprašal poročnik začudeno. — Pa menda vendar ne verjamete, da je gospodična Solveni pošiljala grofici denar?

— O ne, prav nasprotno.

— Uganke mi zastavljate, monsignore.

— Rekapitulirajmo nekoliko in videli boste, da vam ne zastavljam nobenih ugank, temveč da jih prej rešujem. Torej približno pred šestimi leti je umrl brat grofice Matilde v Avstraliji in ona se je napotila v London, da bi dvignila dediščino. Nihče ne ve, koliko je znašala bratova zapuščina. Zdaj lahko rečemo, da je obsegala pozneje v Beneški banki naloženih stopetinšestdeset tisoč lir in pa dva vrednostna papirja, najbrž angleško državno rento, ki nam njuna vrednost ni znana. Skoraj istočasno je pa umrla mati gospodične Solveni. Dokler je živela in delala, ni imela grofica Matilda nobene skrbi glede usode svoje vnukinje. Toda zdi se mi logično, da je po smrti gospe Solveni mislila na to, kako bi pomagala dekletu, toda ne da bi kdo kaj zvedel o dekletu. Zdaj pa stopijo v ospredje stara gospodična Hornell in odvetnika Bradley.

— Kako to?

— Kaj enostavno. Enkrat v letu odstriže grofica kupone svojih vrednostnih papirjev in jih pošlje odvetniški pisarni Bradley, ki dvigne potem denar. En del dobi gospodična Hornell, ki je prevzela skrb za Ido Solveni, ostanek se pa nakaže grofici.

— Saj to so same domneve brez vsake utemeljitve. Priznavam pa, da je pošiljala grofica kupone nekomu v Anglijo; to je zelo verjetno, vse drugo so pa samovoljne domneve.

— Nasprotno poročnik. Stvar je povsem logična. Treba je samo vprašati, dali je grofica naložila v inozemskih vrednostnih papirjih manjši znesek, ki ji je donašal letno samo petnajst tisoč lir. Jaz tega ne verjamem. In prav zaradi tega domnevam, da je šlo za mnogo večji znesek in da je pošiljala grofica del svojih dohodkov od teh papirjev svoji vnukinji.

— Prav, recimo, da je tako, — je dejal poročnik. — Toda kaj dokazuje to?

— Seveda ničesar. Toda zdaj poskušam čim točneje rekonstruirati predzgodovino te zadeve. Doslej smo čeprav samo hipotetično ugotovili, da se je grofica Matilda tudi v praktičnem pogledu zanimala za gospodično Solveni, ko ji je umrla mati, in je postalo dekle sirota. Upam, da bodo izpovedbe advokatov Bradley doprinesle dokaz, vsekakor pa moramo zasledovati razvoj dogodkov.

Smrt gospodične Hornell je postavila grofico pred nov problem, namreč pred vprašanje, kako naj še naprej podpira vnukinjo, ne da bi izdala tajno, ker se je čutila dolžno skrbeti za njo v velikem tujem mestu. Ta problem reši tako, da ji preskrbi potom odvetniške pisarne Bradley službo družabnice. Gospodična Solveni sprejme to ponudbo vesela, da je dobila službo in pride sem. To se je zgodilo pred dvema letoma. Potem grofici ni bilo več treba pošiljati denarja v Anglijo in tudi ne striči kuponov, saj bi jih lahko vnovčila vsak čas. Ali se vam zde moji zaključki do te točke logični in verjetni, poročnik?

— Da, to utegne biti točno — je odgovoril častnik, ki je poslušal strica z vedno večjim zanimanjem. Stric Poldo si je zopet prižgal viržinko, ki mu je bila ta čas ugasnila in nadaljeval je:

— Zdaj pa poglejmo, kaj se je zgodilo potem, to se pravi, kaj se je po vsej verjetnosti moglo zgoditi. Dekle, ki ničesar ne ve o svojem poreklu, in o svojem sorodstvu z rodbino svoje dobrotnice, napravi na grofico sijajen vtis. Prijazna je, izobražena, plemenita, razumna, povrhu pa še zelo dobra. Grofica je vesela, da jo ima pri sebi in kmalu jo vzljubi. Skozi dve leti mi je bilo to jasno. Če je bistro okno ubogega duhovnika kaj vredno, lahko tudi trdi, da razmerje med grofico in njeno mlado družabnico nikoli ni vzbudilo v meni suma, da bi ju vezalo kaj drugega ali da bi bila med njima tajna Zato se mi zdi izključeno, da bi bila grofica povedala gospodični Idi, kako je z njenim poreklom ali da bi bilo dekle samo kaj vedelo, razen če bi se bili obe odlikovali z izrednim proroškim duhom. Toda tega ne verjamem.

Stric Poldo je obmolknil, da bi odložil ogorek cigare. In nekaj časa ja zamišljeno molčal, preden je nadaljeval:

— Dobro, Čas pa teče in sčasoma nastane nov zapletljaj, ki dela grofici skrbi. Ni sicer še tako stara, da bi morala že misliti na smrt. Če pa že misli, se godi to s tistim občutkom čudovite neverjetnosti, s katerim je nas obdarovala dobrohotna narava. Mnogi med nami, celo stari ljudje, sploh nikoli ne pomislijo na minljivost človeškega življenja. Verujemo sicer v smrt, ker je vsakdanji pojav, ne verujemo pa v našo smrt ali pa bežimo pred to mislijo in varamo sami sebe. Tudi grofica Matilda je bila taka do dneva, ko se je bila oglasila njena srčna bolezen. Tistega dneva se spominjam zelo dobro; bilo je približno pred šestimi meseci. Napad je prišel povsem nepričakovano; ta čas smo sedeli pri naši običajni partiji kart: ona, gospodična Ida, baron Scalizzi in jaz. Opomogla si je zelo hitro, toda pozneje ni bila več ista. Beseda našega doktorja Marchettia ali pa morda še bolj skrivna zavest, da ji srce ne deluje več v redu, jo je spominjala na to, da visi naše življenje na tenki nitki, ki se lahko vsak hip pretrga, in v tej zavesti je ukrenila vse potrebno glede oporoke. Vem, da je mnogo razmišljala o tem in da je v zadnjih mesecih večkrat izpremenila svojo oporoko.

Nekega dne, ni še dolgo tega, je govorila o tem tudi z menoj, in mi namignila, da se še ni odločila, ni mi pa hotela povedati nič točnejšega. Vedno se bojim, da bi ne storila krivice, — je dejala. — Dokler človek še živi, se lahko krivica popravi, toda potem . . .

Urejuje Josip Zupančič // Za Narodno tiskarno Fran Jeran // Za upravo in inseratni del lista Vlad. Regally // Vsi v Ljublja